

ผู้มีราตรีเดียว

ท่านพระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะเป็นที่พึ่งนะ เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย” เราก็ก้าวหาหันอยู่นี่ไง เราอยากมีที่พึ่ง อยากมีที่พึ่งที่ความเป็นจริง เราไม่ต้องการที่พึ่งที่เราไว้วางใจไม่ได้

แม้แต่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรามีอำนาจวาสนา มีอำนาจวาสนาขนาดไหน แม้แต่ชีวิตของเรา เรายังไว้วางใจไม่ได้เลย หายใจเข้าออก หายใจเข้าไม่ออก หายใจออกไม่เข้าก็ตาย แม้แต่ชีวิตของเรา เรายังไว้วางใจไม่ได้เลย เกิด รู้วันเกิด แต่วันตายไม่มีใครรู้หรอก วันตาย จะตายเมื่อไหร่ก็ไม่รู้ ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเราพึ่งไม่ได้ เราจะหาสิ่งที่พึ่ง “เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด” แล้วธรรมมันอยู่ไหนล่ะ

สิ่งที่เราศึกษากัน ศึกษาด้วยกันด้วยทิฏฐิมานะนะ “ธรรมะเป็นธรรมชาติ สรรพสิ่งนี้เป็นธรรม”

สิ่งที่เป็นธรรมๆ มันเป็นธรรมอย่างนั้นจริงๆ แต่มันเป็นธรรมต่อเมื่อใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสะอาดบริสุทธิ์แล้ว มันถึงมองเห็นสิ่งใดแล้วเป็นธรรม แต่ในเมื่อจิตใจของคนมีกิเลส มันจะเอาธรรมะมาจากไหนล่ะ กิเลสตันหากความทะยานอยากทั้งนั้นนะ เข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ

มันเป็นธรรมทางทฤษฎีไง ถ้าทางทฤษฎี ใช้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกธรรมะเป็นธรรมชาติ สิ่งที่เป็นธรรมชาติ มันมีของมันอยู่ แต่มันเป็นทางทฤษฎี มันไม่เป็นความจริงของเรา ถ้าเป็นความจริงของเรา ถ้าเรามีธรรมจริง “เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด ธรรมเลอเลิศ ธรรมประเสริฐ ประเสริฐที่ไหน ประเสริฐเพราะมันไม่เวียนว่ายตายเกิดไง แต่การที่ไม่เวียนว่ายตายเกิด

สิ่งที่การไม่เวียนว่ายตายเกิดมันมหัศจรรย์ขนาดไหน แต่เวลาที่กิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันบีบคั้นใจ ใครๆ ก็รู้ได้ ใครๆ ก็รู้ สิ่งที่เราารู้อยู่นี้ เรารู้ว่ากิเลสมันครอบงำหัวใจของเรา แต่เวลาที่มันมีกรรมเป็นที่พึงเกิด แล้วมันไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดมันเป็นอย่างไรละ มันเป็นอย่างไร ถ้ามันเป็นอย่างไร เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็รู้ก็คั่นอย่างนี้ การรู้ก็คั่นอย่างนี้เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างบุญญาธิการมานะ

เวลาเรารู้ก็คั่นขึ้นมา เห็นไหม “เราเป็นไก่ตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา” เป็นผู้มีราตรีเดียว เป็นผู้มีราตรีเดียว เวลาเผยแพร่ธรรมๆ ไป ได้ปัญญาวัคคีย์ ได้ยะขังขึ้นมา เวลาเทศนาว่าการจนเป็นพระอรหันต์ทั้งหมดคนนะ เป็นผู้มีราตรีเดียวเหมือนกัน “เธอจงอย่าไปช้อนทางกัน โลกนี้เราร้อนนัก เธอจงอย่าไปช้อนทางกัน เวลาเธอ ๖๐ องค์ทั้งเรา พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์”

บ่วงที่เป็นโลก เราโค่นบ่วงทางโลกรัดคอกันอยู่นี้ เราเกิดมากับโลก เราเป็นมนุษย์แล้วก็ปากกัดตีนถีบเพื่อความมั่นคงของชีวิต แล้วกิเลสค้นหาความทะยานอยากก็ครอบงำ ครอบงำอยู่อย่างนี้ นี่บ่วงที่เป็นโลก แล้วบ่วงที่เป็นทิพย์ละ คุณสิ บ่วงที่เป็นทิพย์ คนจะทำคุณงามความดีขนาดไหน คนจะสร้างบุญญาธิการ คุณสิ ที่เขามีความเชื่อถือกันๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เห็นไหม

นี่เขาบูชาไฟ ชฎิล ๓ พี่น้อง ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ไปทรมาน เขาบูชาไฟนะ เขามีฤทธิ์มีเดชนะ คุณสิ ในโรงไฟของเขา เขามีพญานาค เขามีฤทธิ์ขนาดที่เอาพญานาคไว้ในโรงไฟของเขาได้ แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปพักกับเขา เขาไม่ให้พัก ไม่ให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพักเพราะกลัวว่ามาแล้วจะมีชื่อเสียงมากกว่า ก็คิดกันไม่ให้พัก แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นถึงอำนาจวาสนา ไม่ใช่ต้องการมีชื่อเสียง ไม่ต้องการไปเอาลาภสักการะของใคร

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพ้นจากบ่วงที่เป็นโลก บ่วงที่เป็นโลกก็ลาภสักการะ บ่วงที่เป็นทิพย์ สิ่งที่เป็นคุณงามความดีต่างๆ แต่นี่เขาบูชาไฟของเขา นี่บ่วงที่เป็นทิพย์ พุดถึงถ้าเขาตายไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้ไปทรมาน แล้วเขาไปไหนละ

นี่บ่วงที่เป็นทิพย์ เขาก็เกิด เกิดเป็นทิพย์ของเขา เพราะเขาทำบุญของเขา เขามีกลิ่นของเขา เขาแห่งของเขา เขามีฌานของเขา เขาไปไหนละ เห็นไหม บ่วงที่เป็นทิพย์ แต่เวลาองค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปสอนนะ จะไปทรมานชฎิล ๓ พี่น้อง เขาไม่ให้พัก เขาว่าเขาเป็นศาสดา เป็นพระอรหันต์ แต่ตระหนี่ถี่เหนียว กลัวคนอื่นเขาจะมาชิงลาภสักการะของตัว ไม่ให้พักๆ

แต่ด้วยปัญญา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ถ้าสมณะ สมณะคือผู้ที่ละแล้วซึ่งทางโลก แล้วไม่ให้สมณะด้วยกันพึ่งพาอาศัย มันจะเป็นสมณะใหม่” มันจนด้วยเหตุผลไง สมณะไม่ให้สมณะพัก เป็นสมณะได้อย่างไร สมณะก็ต้องให้สมณะพึ่งพาอาศัยสิ สมณะต้องให้พักสิ ก็ต้องให้พัก ให้พัก ถึงให้ไปอยู่ที่โรงไฟไหม้

ตอนเช้าขึ้นมาก็คิดว่าพญานาคต้องทรมาน ต้องเสียชีวิตไปแล้ว อ้าว! องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีชีวิตอยู่ “เออ! สมณะนี้มีความสามารถมาก แต่ไม่มีความสามารถเท่าเรา จะทำอะไร สมณะนี้มีความสามารถมาก แต่ไม่มีความสามารถเท่าเรา” เห็นไหม ดิคบ่วง ดิคบ่วง

จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องพูดตรงๆ เลยละ “เธอไม่ใช่พระอรหันต์หรือ เธอไม่ใช่พระอรหันต์”

คนที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนมีมานโลภก็ จนมีความรู้ต่างๆ ก็ถือตัวถือตนเป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องธรรมดาเลย เรื่องของกิเลสซัดๆ แล้วก็ถือตัวถือตนว่าตัวเองมีความรู้มาก แล้วตัวเองก็คิดว่าความคิดของเราจะไม่มีการจะมากล้ำกรายได้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแทงเข้าไป “เธอไม่ใช่พระอรหันต์หรือ”

นี่ยอมรับนะ พอยอมรับถึงยอมละทิฐิ แล้วมาศึกษากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาบูชาไฟ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เทศนาว่าการนะ โทสะเป็นของร้อน โมหะเป็นของร้อน ตาเป็นของร้อน รูปเป็นของร้อน ไฟมันเป็นของร้อน ตบะธรรม มันเผา มันเผาเผา ความร้อน ได้ใช้ปัญญา พอใช้ปัญญา ปัญญาแยกแยะไป แยกแยะตามธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป ถึงที่สุดเป็นพระอรหันต์หมดเลย พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์ เป็นผู้มีราตรีเดียว ราตรีเดียว เห็นไหม

เพราะธรรมชาติมันก็หมุนของมันไปไง ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติก็วัฏฏะไง ธรรมชาติก็หมุนเวียนไปตามธรรมชาติไง ธรรมะเป็นธรรมชาติๆ แต่ผู้มีราตรีเดียว จิตใจเขามี ราตรีเดียว หนึ่ง ไม่มีสอง มันเป็นธรรมชาติตรงไหนละ มันแปรสภาพที่ไหนละ

ผู้ที่มีราตรีเดียวพ้นจากทุกข์ ไม่มีการเวียนว่ายตายเกิด แล้วไม่มีเวียนว่ายตายเกิดแล้วมันอยู่
อย่างไรล่ะ อยู่ของเขาอย่างไร ผู้มีราตรีเดียวเขาอยู่ของเขาอย่างไร เขามีของเขาอย่างไร เขารู้ของ
เขาอย่างไร เขามีราตรีเดียว แล้วเราเองเราก็ประพฤติปฏิบัติ เราอยากมีธรรมเป็นที่พึ่ง เราถึงจะ
ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงของเรา ถ้าความจริงของเราจริงนะ เรามีราตรีเดียวจริงหรือเปล่า
ล่ะ เรามีที่ราตรีล่ะ

เราเวียนว่ายตายเกิด ภพชาติมันยาวไกลนัก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อน
บุพเพนิวาสานุสสติญาณ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดไม่มีต้นไม่มีปลาย แล้วถ้าไปข้างหน้า จุติปภาตญาณ
มันจะหมุนเวียนของมันไปถ้ามันยังมีวิชา มีความไม่รู้บังตาของมันนะ เพราะความไม่รู้บังตา
ถึงว่าตัวเองมีความรู้มีความสามารถ

ความรู้ความสามารถของเรา ความรู้ความสามารถสิ่งใด ถ้าความรู้ความสามารถของเรา
เราต้องมีสติ เราต้องทำสมาธิได้ เราต้องทำความสงบของใจได้ เราต้องมีภาวนามยปัญญาถ้ามี
ความสามารถจริง ใ้มันมันไม่มีความสามารถจริง มันถือทิฏฐิมานะตามแต่กิเลสตัดหาความ
ทะยานอยากมันบีบคั้น แล้วมันผลักไสไป ก็ถือตัวถือตนว่าตัวเองมีความรู้มาก ถือตัวถือตนว่า
ตัวเองฉลาดมาก...ฉลาดของกิเลสทั้งนั้นนะ ถ้ายังทำความสงบของใจของเราไม่ได้ แล้วถ้าทำความ
สงบของใจจะทำอย่างไร

คูลี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เขาทำฌาน โลภียกัน
ทำฌานสมาบัติกัน ทำต่างๆ เขาก็เกิดปัญญาขึ้นมาไม่ได้ เพราะเขาไม่มีปัญญาของเขา แล้วเวลาทำ
เข้าไปแล้ว จิตมันสงบเข้าไปแล้วมันเป็นราตรีเดียวใหม่ล่ะ

เวลาจิตสงบเข้ามามันปล่อยวางหมดมันก็เป็นหนึ่ง เป็นหนึ่งเป็นราตรีใหม่ เป็นหนึ่ง เห็น
ใหม่ เป็นหนึ่งมันเข้าไปพัก เวลามันคลายออกมา ถ้ามันเข้าไป ถ้ามันเป็นสัมมาทิฏฐิมันจะรู้ว่าเป็น
สัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิ ความก้าวหน้า การก้าวหน้าที่จะเดินต่อเนื่องกันไปมันอีกมหาศาลเลย
แต่ไม่มีคนชี้แนะ ไม่มีคนชี้แนะ เวลาเข้าไปสงบ “ราตรีเดียว หนึ่งเดียว” หนึ่งเดียวมันคลายออกมา
มันหนึ่งเดียวตรงไหนล่ะ

นั่นล่ะตัวภพตัวชาติเลยล่ะ มันไม่ใช่หนึ่งเดียวหรอก นี่ล่ะตัวเวียนว่ายตายเกิด ปฏิสนธิจิตๆ
ที่เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในใจนั่นล่ะ มันจะหาหนึ่งที่ไหน มันเข้าไปพักเฉยๆ นั่นล่ะภวังค์ นั่นล่ะที่เกิด
ของมันเลยล่ะ ที่เวียนว่ายตายเกิด แต่เราก็บอดเสีย ตาใจของเรามันบอด มันก็ไม่เข้าใจสิ่งนั้น

ฉะนั้น ทำความสงบของใจทำอะไร ทำอย่างไรเพื่อจะให้ใจสงบ แล้วใจสงบแล้วมันเป็นรากฐาน
เห็นใหม่ สมถกรรมฐาน

เราบวชเป็นพระมานะ พระกรรมฐานๆ ฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานของพระๆ ครูบาอาจารย์
ท่านเป็นห่วงมาก เวลาพระขาดสติ เวลาพระดำรงชีพด้วยความขาดสติ ท่านจะบอกว่ำนั่นมันเป็น
เรื่องของฆราวาส นั่นเป็นเรื่องของโลกๆ เขาจะ โลกๆ คนที่เขาไม่มีมารยาทสังคมเขายังมีความ
สำรวมระวังมากกว่าเรานะ เราเป็นพระนะ เป็นพระเป็นผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร ถ้าเป็นพระเป็นผู้
เห็นภัยในวัฏสงสาร การเคลื่อน การเหยียด การรู้ การจะทำสิ่งใดมันต้องมีสติ ถ้ามันฝึกหัดสติมา
ตั้งแต่นั้น ถ้าฝึกหัดสติขึ้นมา มันสมกับความรู้ที่เราเห็นภัยในวัฏสงสารไง ถ้าเราเห็นภัยใน
วัฏสงสาร เราเห็น เห็นโทษของการเวียนว่ายตายเกิด เห็นใหม่

สิ่งที่เป็นโทษที่สุดคือการเกิดและการตาย

“การเกิดและการตาย แล้วเวลาเกิดและการตายมันมีโทษที่สุดที่ไหน สิ่งที่เป็นโทษที่สุดคือ
เราขาดตกบกพร่องต่างหากละ ชีวิตของเรานั้นไม่มีความสมบูรณ์ต่างหากละ เราจะต้องหาอยู่หา
กินมาเพื่อความมั่นคงชีวิต” นั่นเวลาโต้แย้งขึ้นมา ก็เลยมันโต้แย้งมันก็ได้แย้งอย่างนั้น “เราต้องมี
ความมั่นคงของชีวิตก่อน มีความมั่นคงของชีวิตแล้วเราก่อยมาปฏิบัติ” นี่เวลาคิดถึงเรื่องของโลก
ไง

แต่ถ้าคิดแบบธรรม เห็นใหม่ การเวียนว่ายตายเกิด จิตนี้มันเกิด เวลาเกิดในวัฏฏะมันก็เกิด
เป็นภพเป็นชาตินี้ เวลามันเกิดอารมณ์ เกิดความรู้สึก เกิดความบีบคั้นของใจ นั่นมันก็เกิดแล้ว
ความเกิด การเกิด เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาเกิดวัน
วิสาขบูชา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าชำระล้างกิเลส องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ชำระล้างสิ่งที่เกิดดับๆ ในใจ สิ่งที่เกิดดับๆ ในใจชำระล้างหมด แล้วองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปรินิพพานในวันวิสาขบูชาเหมือนกัน นี่เป็นความมหัศจรรย์ขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง

ฉะนั้น เราเห็นแต่ว่าการเกิดและการตาย สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ทำให้บาปให้โทษมากที่สุดกับชีวิต
เราก็บอกเราก็เกิดมาแล้วไง แล้วก็รอวันตายไง เกิดมาก็รอวันชีวิตหนึ่งไง ชีวิตนี้ก็จะหาอยู่หา
กิน

ชีวิตนี้ก็จะทำความมั่งมีศรีสุข ชีวิตนี้ก็ประสบความสำเร็จ ชีวิตนี้จะมีบุญกุศล ชีวิตนี้... ใ้ชีวิตนี้ๆ ที่คิดอยู่นั่นละมันเกิด มันเกิดความทุกข์ความยาก มันเกิด นั่นนะมันเกิด

ฉะนั้น ถ้ามันเกิด มันเป็นโลกีย์ปัญญา เป็นเรื่องของโลก เรื่องของโลกก็ถูกต้องไง ถ้าเรื่องของโลก คนที่มีสติมีปัญญาทำมาหากิน มีหน้าที่การงาน ก็ถูกต้องทางโลกของเขา นี่ผลของวิญญูฯ การเกิดมาไง แล้วเกิดมา เรามีสติปัญญาคัดเลือกใหม่ เรามีสติปัญญาแยกแยะใหม่ เราเกิดมาชีวิตทางโลกก็เป็นอย่างนี้ ทุกคนจะมีหน้าที่การงาน แล้วจะต้องทำหน้าที่การงานของเราไปอย่างนี้ แล้วพอจะเกษียณ พอวางมือแล้วก็ส่งต่อกันไป แล้วทีนี้ก็จะมาหาทางออก

ลูกที่กตัญญูกตเวทีก็พยายามจะพาพ่อพาแม่ไปหาที่พึ่งอาศัย พาพ่อพาแม่เข้าวัดเข้าวา เตรียมตัวตาย เพราะรู้ว่าจะต้องตาย แล้วจะต้องตายแล้วทำอย่างไรละ จะทำได้ไหมละ แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญา เราระลึกของเราเอง ไม่ต้องให้ใครพาไปไง เรามีสติปัญญา เรามีสติปัญญากับหัวใจของเรา หน้าที่การงานก็ทำหน้าที่การงานสิ่งนั้น

พระเราก็มีข้อวัตรปฏิบัติ พระเราก็ต้องมีหน้าที่ ข้อวัตรปฏิบัติคือการดำรงชีพ แล้วถ้างานของพระๆ สิ่งที่เป็นภัยที่สุดคือการเกิดและการตาย ถ้าการเกิดและการตาย ถ้าเรามีสติมีปัญญามันจะย้อนกลับมา เห็นไหม การเกิดที่เกิดอารมณ์ เราเกิดพุทโธ ถ้ามันคิดนอกเรื่องนอกราวมันก็คิดของมันไปโดยธรรมชาติของมัน ถ้าเรามีสติมีปัญญา เราบังคับแล้ว บังคับว่างานของใจๆ งานของใจถ้าปล่อยไปตามธรรมชาติของมัน มันก็คิดตามแต่อิสระของมัน มันจะคิด

แล้วเวลามันคิดไปมันจะคิดแต่เรื่องที่เป็นประโยชน์เป็นธรรม มันคิดได้น้อยมาก ถ้ามันคิดมันคิดแต่เรื่องกิเลสทั้งนั้นนะ ถ้ามันคิดมันก็ไปกว้านเอาพินเอาไฟมาเผาตัวมันเองทั้งนั้นนะ เหมือนกับเด็กน้อยที่มันไม่รู้ว่าสิ่งใดเป็นโทษ สิ่งใดเป็นคุณ มันทำของมันโดยสัญชาตญาณของมัน ความไร้เดียงสาของมัน มันหยิบจับอะไรก็ให้โทษกับเด็กน้อยนั้นทั้งนั้นนะ เพราะว่าเด็กน้อยมันไม่รู้ว่าอะไรเป็นของมีคม อะไรเป็นของที่เป็นอันตราย ของอะไรที่จะกินได้กินไม่ได้ มันหยิบไล่ปากหมด เวลาเด็กมันคิด มันทำของมันอย่างนั้น

จิตใจของเราก็เหมือนกัน ถ้ามันคิดตามธรรมชาติมันก็คิดแบบนี้แหละ ไม่ว่าจะเรื่องดีขนาดไหน สิ่งที่เป็นคุณหรือเป็นโทษมันก็ไม่เข้าใจของมันทั้งนั้นนะ ถ้ายังไม่เข้าใจ นี่โลกีย์ปัญญา ปัญญาของโลกๆ การเกิดและการตายของอารมณ์ อารมณ์มันเกิดแล้วละ พออารมณ์มันเกิดขึ้นมา

มันก็ให้ผลเป็นทุกข์ทั้งนั้นนะ แล้วอารมณ์เกิดขึ้นมาแล้วก็ยึดมันเสียด้วยนะ มันมีความพอใจของมัน เห็นใหม่ ฉะนั้น บังคับ บังคับให้นี่กพุทธโธ

ระลึกพุทธโธ พุทธานุสติ หายใจเข้านี่กพุทธ หายใจออกนี่กโธ แล้วใครที่ภาวนาเป็นแล้ว พุทธโธเฉยๆ ก็ได้ ลมหายใจเฉยๆ ก็ได้ เวลาจิตใจของเรา ถ้าโดยธรรมชาติของมัน เวลามันเกิดมันตาย ความรู้สึกนึกคิดมันเกิดมันตายในหัวใจเราตลอดเวลา คนที่มีความชำนาญนะ ครูบาอาจารย์ที่ทำสมาธิจนจิตตั้งมั่นๆ เขาจะควบคุมสิ่งนี้ได้ตลอดเวลา ถ้าควบคุมสิ่งนี้ได้เพราะอะไร เพราะเขาฝึกหัดจนเขามีความชำนาญของเขา

แต่ผู้ที่ฝึกหัดใหม่ๆ แม้แต่ความสงบก็ไม่เข้าใจของมัน แม้แต่ความสงบก็ไม่เข้าใจว่าความสงบเป็นแบบใดนะ เพราะเราไม่เคยได้สัมผัส เรามีการศึกษา มาก เราฟังเทศน์มา มาก เราฟังเทศน์ ครูบาอาจารย์บอกว่า “จิตสงบ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ความสุขสงบมันมีความสุขมาก มีความสุขมาก” เราก็จินตนาการของเรา ถ้ามันปล่อยวางๆ มันสบายใจๆ ก็บอกว่า “เออ! ความสุขเป็นแบบนี้เนาะ ที่ครูบาอาจารย์ท่านบอกว่าเป็นความสุขๆ เราก็ได้ประสบแล้วเนาะ มันว่างๆ มันสบายๆ เนาะ”...นี่มันไม่ใช่ๆ

แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ เราต้องการพิสูจน์ตามความเป็นจริง เรากำหนดพุทธโธของเราเลย เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา

ถ้าธรรมชาติของจิตมันเกิดดับๆ มันคิดของมันโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว ถ้าเป็นหน้าที่การงานทางโลก เวลาทำงานก็ต้องคิด มีสติแล้วก็คิดหน้าที่การงานของเรา ทำข้อวัตรก็เหมือนกัน เราก็อยู่กับข้อวัตร แต่ถ้าพอมันผ่อนคลายงานแล้วเราถึงพุทธโธ ถึงมาอยู่กับใจของเรา นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเป็นหน้าที่การงานของเรา เราก็ทำหน้าที่การงานของเรา เราจะบริหารจัดการอย่างไรเราก็ใช้ปัญญาของเราไป จบจากงานแล้วเราก็จบ จบแล้วเราก็กลับมาพุทธโธ ถ้ากลับมาพุทธโธ นี่พูดถึงการรักษาใจๆ ผู้ที่ชำนาญแล้วเขาจะรักษาใจอย่างนั้น

แต่ของเรา เราปฏิบัติใหม่ เรารักษาใจของเรายังไม่เป็น รักษาใจของเราไม่เป็น เราก็พยายามกำหนดพุทธโธ มันก็ต้องบีบ ก็ต้องบังคับต้องขู่เช็กกัน ต้องบังคับ ถ้าไม่บังคับมันก็เรื้อน มันก็เกิดดับๆ ความรู้สึกนึกคิดมันเกิดดับแล้วมันสร้างเอาแต่ความเป็นพิษเป็นภัยเข้ามาให้กับใจเราทั้งนั้น แม้แต่คิดเรื่องกรรมมันก็ไม่พอใจ คิดเรื่องกรรมมันก็ตีตัวไปก่อนใช้ว่า “เราจะเป็นอย่างนั้น เราจะเป็นอย่างนั้น” นี่แม้แต่คิดเรื่องกรรม

แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ตรีกในธรรมๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสอนพระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะเวลานั่งต้ปหงกโงกวง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าให้ตรีกในธรรม ตรีกในธรรมเพื่อแก้ความโงกวงอันนั้น ให้ตรีกในธรรม

ตรีกในธรรมคือธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมไว้ใจ แสดงธรรมเรื่องธาตุ เรื่องขันธ เรื่องอริยสัจ เรื่องสัจจะความจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงไว้ แล้วเราตรีกเรื่องนั้น เอมายขยายความให้จิตมันทำงาน ทำงานกับสิ่งที่มันเกิดขึ้น แล้วถ้าเวลามันตรีก มันไม่ได้ตรีกอย่างนั้น เพราะกิเลสมันมากมันก็คิดตามประสามัน ถ้าคิดตามประสามัน ถ้ามีสติ อันนั้นก็ป็นธรรมของเราใจ

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรีกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แสดงธรรมเอาไว้ แต่เวลามันเกิดดับๆ มันก็คือการแสดงกิริยาของใจ ใจของเรา มันก็แสดงกิริยาแล้ว นี่มันเกิด มันเกิดคือความคิดมันเกิด พอมันเกิด คำว่า “มันเกิด” ความคิดมันเกิด ความคิดมันเกิดนี่มันสวดยแล้วนะ มันสวดยอารมณ์แล้วมันถึงเป็นความคิด แต่เรายังภาวนาไม่เป็น เราจะไม่รู้ว่าจะสวดยคืออะไร สวดยอย่างไร

“ก็เราคิด มันสวดยตรงไหน”

ก็ยังไม่เป็นใจ

แต่ถ้าเป็นเดี่ยวจะรู้ ถ้ายังไม่เป็น มันคิดแล้วมันถึงว่ามันเป็นเรา เราก็สติปัญญาพร้อมตรงนี้พร้อมที่สิ่งที่มันเกิด ตรีกในธรรมๆ ก็ธรรมะมันเกิด ธรรมะคือการเกิดดับ ธรรมะคือมันสวดยอารมณ์ อารมณ์มันเกิด อารมณ์มันเกิด ถ้ามีสติปัญญา เราก็จับอารมณ์นี้พิจารณาของเราไป มีสติปัญญาเท่าทัน เท่าทันกับความคิด

ถ้าเราเท่าทันกับความคิดนะ กิเลสมันอาย พอเท่าทันความคิด เพราะอะไร เพราะเราก็อ้าคิด อ้าทำอย่างนี้มาตลอด ถ้าพอมันอาย มันปล่อยๆ คำว่า “ปล่อย” ถ้าเราหีบของหนักอยู่มันก็หนัก เวลาปล่อยมันต้องเบา นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเวลามันคิด มันสวดยอารมณ์ เราไม่รู้เท่าทันมันตลอดไป เวลามันปล่อย “มัน เอ๊ะ! มันแปลกๆ” แต่เดี๋ยวก็คิดอีก

ถ้าผู้ฝึกหัดใหม่ ถ้าคิดอีกก็มีสติไล่ความคิดนั้นต่อเนื่องไป เพราะที่เราคิดมารอบที่แล้วมันแปลกๆ มันวาง มันวาง แต่มันวางแล้วมันก็สวดยอีก เพราะความเร็วของมัน ผู้ฝึกหัดใหม่จะไม่ทัน

แต่ถ้ามีความขยันหมั่นเพียร มีอำนาจวาสนา มันจะใช้ปัญญาอบรมสมาธิต่อเนื่องไปเรื่อยๆ พอพิจารณาไป ความเกิดดับ อารมณ์เกิดนั้นแหละจับแล้วพิจารณาไป นี่คือการตรีกินธรรมของเรา

ธรรมของเราคือสังขารธรรมของเรา สังขารธรรมคือความเกิดและความดับของอารมณ์ความรู้สึกที่มันเกิดบนใจดวงนี้ แล้วมีสติปัญญาจับต้องมันแล้วพิจารณาของมันไป พิจารณาไปเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เวลามันปล่อยๆ ปล่อยครั้งเข้า ปล่อยครั้งเข้าๆ มันจะละเอียดขึ้นๆ แล้วเรามีความต่อเนื่องขึ้นไป เพราะเราเห็นผลแล้ว เราเห็นผลเพราะมันปล่อย มันปล่อยแล้วมันมีความแปลก มีความเบา มีสิ่งที่ไม่เคยพบไม่เคยเห็น แล้วมันชัดเจนขึ้นๆ การปล่อยมันจะนานขึ้น ยาวขึ้น มากขึ้น ความสงบมันจะมีมากขึ้น

ผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติจนชำนาญแล้วเขาจะรักษาใจของเขาได้เพราะว่าเขารู้เท่าทันความคิดของเขาทั้งหมด ถ้ามันรู้มากเข้า มีสติปัญญามากขึ้น เพราะมันคิด มันคิดเรื่องอะไรล่ะ ถ้ามันคิดโดยหลักมันก็คิดรูป รส กลิ่น เสียง นี่แหละ สิ่งของมันได้สัมผัส สิ่งของมันได้กระทบ มันก็คิด มันจับต้อง เห็นไหม รูป รส กลิ่น เสียง เสียงต่างๆ รสต่างๆ สิ่งที่พัดเข้ามาในอารมณ์ พัดเข้ามาในคลองของใจ มันจับหมด มันหิวมันกระหาย มันจับของมันทั้งนั้นนะ แล้วเรารู้ว่ามันเกิดอย่างไร มันดับอย่างไร แต่ถ้าเราพิจารณาของเราบ่อยครั้งเข้ามันเห็นโทษแล้ว “ก็ความคิด ความคิดเรานี้เอง”

เหมือนหมาเห่าใบตองแห้ง ลมพัดมามันก็เห่า ลมพัดใบตองมันก็ไหว มันก็มีเสียงเป็นธรรมดา ถ้าหมามันรู้เท่ามันก็ไม่เห่าไง มันก็เรื่องธรรมดา ถ้ามันมีปัญญา ลมพัดมาใบไม้มันก็ไหว ใบไม้ไหวมันก็มีเสียง เรารู้ เราปล่อย เราไม่เห่า เราไม่ต้องเหนื่อย แต่หมาเห่าใบตองแห้งมันจะเห่าของมันอยู่อย่างนั้น เสียงอะไรกระทบมันก็จะเห่าของมันอยู่อย่างนั้นนะ

จิตใจของเราก็เหมือนกัน มีสิ่งใด อารมณ์สิ่งใดมากระทบ มันก็คิดของมัน ยึดของมัน มันพิจารณาของมันแล้วมันก็คิดว่ามันฉลาดด้วย แต่พอเราฝึกหัด เราฝึกหัด เรามีสติ ก็จับความรู้สึกนึกคิดแยกของมันๆ เห็นโทษของมัน

ถึงจะคิดไม่คิด เหตุการณ์อย่างนั้นมันก็เป็นของมันอยู่อย่างนั้นแหละ แต่พอคิดแล้ว คนที่เขาพูด เสียงที่มากกระทบ เขาไม่ได้ตั้งใจอย่างนั้นก็ได้ แต่เวลาด้วยวุฒิภาวะของเรา ด้วยความเห็นของเรา เราเข้าใจผิดก็ได้ เราเข้าใจถูกก็ได้ แล้วเราก็คิดไป เราก็คิดไป เราคิดไป คิดไปแล้วมันคืออะไร? นั่นล่ะไฟ มันก็เผาเรา

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาจะ เขาจะพูด รูป รส กลิ่น เสียงมันจะมีเรื่องสิ่งใดก็แล้วแต่ รูป รส กลิ่น เสียง เห็นไหม เสียงอันวิจิตร รูปอันวิจิตร มันไม่ใช่กิเลส ตัณหาความทะยานอยากของเราละ ตัณหาความทะยานอยากของเราที่เราไปจับแล้วเราก็คิดต่างหากละ อันนี้คือกิเลส รูป รส กลิ่น เสียงมันก็เป็นของมันอยู่อย่างนั้นนะ แต่เพราะว่าเราไม่ได้ฝึกหัด เพราะเราปฏิบัติใหม่ เราถึงไม่เข้าใจสิ่งใด เราถึงเอาสิ่งนั้นมาเป็นโทษกับใจของเรา ถ้าสติปัญญามันพิจารณา มันไต่ของมันทัน มันปล่อยๆ มันปล่อยเพราะอะไร

มันปล่อยเพราะว่า ไอนี้มันไฟๆ สิ่งที่เกิดดับๆ ในใจเรามันเป็นไฟ มันเป็นไฟ เห็นไหม ธรรมชาติของผู้รู้มันรู้เฉยๆ แต่ถ้ามันรู้ด้วยกิเลสมันก็เป็นไฟ แต่เพราะเราฝึกหัดๆ มันรู้โดยธรรม พอรู้โดยธรรมนะ รู้โดยธรรมคือสติปัญญาไง สติปัญญามันทันมันก็ปล่อย พอมันปล่อย ปล่อย มันก็เป็นหนึ่ง ปล่อยวางมันก็เป็นตัวมันเองใช่ไหม นี่ปัญญาอบรมสมาธิ บ่อยครั้งเข้าๆ มีความชำนาญ เข้า

พุทโธก็เหมือนกัน เราบังคับให้จิตพุทโธเลย ถ้าคนถนัดศรัทธาจริต ศรัทธาจริตไม่ต้องมี เหตุผลจนเกินไปนัก เรามีศรัทธามีความเชื่อมั่นในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธานุสติ ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราระลึกถึงพ่อถึงแม่ของเรา เรายังมีความอบอุ่นหัวใจ เราคิดถึงพ่อแม่ปู่ย่าตายายของเรา เราก็มีความอบอุ่นหัวใจ นี่เราระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเมื่อจิตใจมันยังไม่เป็น พุทธะ จิตใจมันยังไม่เป็นธาตุรู้โดยธรรมชาติของมัน ก็อาศัยพุทธานุสติ อาศัยระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทโธๆ บังคับเลย ท่องเลย พุทโธๆ คำบริกรรม

บริกรรมบ่อยครั้งเข้าๆ ถ้ามีสติปัญญาบริกรรมอย่างนี้ ยึดมั่นอย่างนี้ เพราะอยู่กับคำ บริกรรม มันมีการเคลื่อนไหว เหมือนน้ำ น้ำที่เป็นน้ำเสีย มันจะรีไซเคิล เขาต้องกวนน้ำ เขาต้อง กวนให้ออกซิเจนเข้าไป ให้สัตว์ต่างๆ ให้เรธาตุหนักมันตกลงไป ให้มันสะอาดขึ้นมา เขาทำของเขา

จิตใจของเราถ้ามันคิดของมัน โดยธรรมชาติของมัน มันเอาแต่ฟื้นแต่ไฟมาเผาตัวมันเอง พุทโธๆ ถึงที่สุดแล้วมันมีการเคลื่อนไหว มีการเคลื่อนไหวมันก็ต้องมีการสลัดสิ่งที่เป็นพิษเป็น ภัยในตัวของมันเอง ถ้ามันมีการเคลื่อนไหว

แต่ถ้าเราคิดละ เราคิดของเรามันก็เคลื่อนไหว เราคิดมันก็เกิดดับ มันก็เคลื่อนไหว แต่เคลื่อนไหวโดยมารใจ เคลื่อนไหวโดยอวิชาใจ แต่ถ้ามันเคลื่อนไหวโดยธรรม เคลื่อนไหวโดยธรรม พุทโธๆ เราไม่ต้องแยกแยะอะไร เราเกาะพุทโธไว้ เกาะพุทโธขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ พุทโธๆ จนจิตมันละเอียดเข้ามาๆ ละเอียดเข้ามาคือมันพุทโธซัดๆ

เริ่มต้นก็พุทโธไม่ค่อยได้ พุทโธแล้วมันก็มีความเครียด พุทโธมันก็หวั่นไหวไปตลอด แต่เราพุทโธของเราบ่อยครั้งเข้าๆ บ่อยครั้งเข้ามันอยู่กับพุทโธ อยู่กับพุทโธ มันเลยพุทโธได้ พุทโธได้ มันก็คล่องตัวแล้ว

แต่เราพุทโธไม่ได้ มันขัดแย้งกัน กับพุทโธที่มันคล่องตัวขึ้นมา แล้วพุทโธๆ จนมันละเอียดเข้ามา ละเอียดเข้ามา มันเริ่มสบายแล้ว เริ่มสบาย ถ้าเริ่มสบาย อวิชาก็เข้ามาสอดแทรกแล้ว พอมันเริ่มสบายแล้ว “พุทโธมันจะละเอียดแล้ว พุทโธจนพุทโธไม่ได้”...มันเริ่มสบาย มันยังทำได้อยู่ยะเยาะ มันยังทำไปข้างหน้าอีกยะเยาะเลย ถ้าเวลายันเดือดร้อนมันก็เดือดร้อน จนกินไปน้ก เวลาพุทโธขึ้นมา มันดีขึ้นมาเล็กน้อยขึ้นมา กิเลสมันก็ให้ค่าจน “โอโฮ! สมာธิดีมาก โอโฮ! มันดีมาก” มันให้ค่าไปก่อน

ทำไม่ได้มันก็เดือดร้อน พอจะทำได้ กิเลสมันก็หลอกอีก ถ้ามีสติปัญญาณะ มันจะมีเกิดสิ่งใด พุทโธถ้ามันจะสบายอย่างไร ถ้ายังพุทโธได้ พุทโธของเราไปเรื่อยๆ พุทโธไปเรื่อยๆ เพราะมันจะดีขึ้นไปกว่านี้ มันจะดีขึ้นไปกว่านี้ พอดีขึ้นไปกว่านี้แล้วมันจะมีกำลัง ถ้ามีกำลังขึ้นมา พอจิตมันสงบขึ้นมา พอมันคลายตัวออกมามันก็ไม่มีความทุกข์ความยาก

การปฏิบัติมันก็ทุกข์มันก็ยากอยู่แล้ว เพราะผู้ปฏิบัติใหม่ กิเลสมันก็ขัดแย้งขัดขาไปตลอด มันตัดขาตัวเอง ทำลายตัวเองตลอด ทั้งๆ ที่ปฏิบัติไม่ได้มันก็ล้มลุกคลุกกลาน พอปฏิบัติจะเป็นจะได้อันขึ้นมา สมุทัยมันก็สอดเข้ามา “เป็นอย่างนั้นๆ” แล้วมันไม่เป็นจริง มันจะค้างอยู่อย่างนั้นนะ

ถ้ามันสงบเข้ามา สงบเข้ามาจนเป็นอัปนาสมาธิ เวลายันสงบจนสักแต่ว่ารู้ เป็นผู้มีราตรีเดียวหรือไม่

ถ้าเวลาเราปฏิบัติ เวลาผู้มีราตรีเดียว ผู้มีราตรีเป็นหนึ่ง ผู้มีราตรีเดียวไม่มีวันนี้พรุ่งนี้ ไม่มีอดีต ไม่มีอนาคต อยู่ในปัจจุบันตลอด ผู้ที่มีราตรีเดียว แต่เวลาเข้าสมาธิมันเป็นหนึ่ง เป็นราตรีเดียว

ใหม่ นี่ไง เวลาประพาศปฏิบัติขึ้นมา ผู้ที่มีราตรีเดียวมันเป็นแบบใด อะไรเป็นที่มิราตรีเดียว อะไร เป็นเป้าหมายของการปฏิบัติ

ถ้าเป้าหมายของการปฏิบัติ ผู้ที่มีราตรีเดียวมันยังอีกยาวไกล มันต้องสำรอก มันต้องคาย กิเลสออกไปเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป อย่างเราปุณคนคนหนามันเวียนว่ายตายเกิดไม่มีต้นไม่มีปลาย ไม่มีต้นไม่มีปลายแล้วมันจะมีราตรีเดียวได้อย่างไรละ มันมีภพมีชาติอยู่ข้างหน้า ถ้าจิตนี้ไม่ได้ชำระล้างกิเลส มันต้องเวียนว่ายตายเกิดไปอีกมหาศาล แม้แต่ภพชาติหนึ่ง อายุขัยหนึ่ง ถ้ามันไป เกิดเป็นสัตว์ แมลงวันก็ ๗ วัน ถ้าไปเกิดเป็นพรหมนี่ก็หมื่นปี เวียนว่ายตายเกิดไปในวัฏฏะ มัน เป็นภพชาติภพชาติหนึ่งเลย แล้วภพชาติมันต่อเนื่องกันไปไม่มีวันจบวันสิ้น ไม่มีวันจบวันสิ้น เพราะอะไร เพราะมันไม่มีการสำรอก มันไม่มีการคายออก มันไม่มีการประพาศปฏิบัติ

แต่เพราะว่าเราเห็นโทษของมัน เราเห็นภัยในวัฏฏะเราถึงมาบวชเป็นพระ บวชเป็นพระ เราจะเป็นนักรบ จะรบกับใคร? จะรบกับกิเลสตัณหาความทะยานอยาก เราไม่ใช่ไปรบกับสังคมา เราไม่ใช่รบกับใครทั้งสิ้น เราเกิดมาเราก็เป็นสัตว์สังคมาคนหนึ่งเหมือนกัน เราเป็นสัตว์คู่ผู้ข้อง เรา ถึงได้เกิดมาในวัฏฏะ พอเกิดมาแล้ว แต่ด้วยอำนาจวาสนาบารมี เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบ พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนเรื่องการเกิดและการตาย

เหตุผลสำคัญที่สุด การเกิดและการตาย เพราะเกิดมาทุกคน เกิดแล้วตาย ถ้าเกิดแล้วตาย แต่ สิ่งก็ตามมา วิบาก วิบากที่ตามมาตั้งแต่เกิดมา ตั้งแต่พ่อแม่ดูแลมาจนมีการศึกษามา จนมีหน้าที่การ งานมา จนมีครอบครัวต่อไปก็ได้ หรือว่ามาบวชเป็นพระ เราบวชพระ เห็นภัยในวัฏฏสงสาร เราจะ ไม่มีครอบครัวของเรา เราจะประพาศพรหมจรรย์ เราจะเอาใจของเราให้รอดพ้นจากการเกิดและ การตายให้ได้ แล้วเราปฏิบัติขึ้นมา เริ่มต้นขึ้นมาปฏิบัติมันจะได้ผลจริงจังของเรามาขนาดไหน

ถ้ามันจริงจังขึ้นมา เห็นใหม่ เวลาจิตมันเข้าอัปปนาสมาธิ มันสงบนิ่งอยู่ มันเป็นราตรีเดียว หรือเปล่า? ไม่ เพราะนี่มันเข้าสู่ภาสวะ เข้าสู่ภพ เข้าสู่ภพแต่ไม่มีปัญญา ไม่มีปัญญาเพราะภาวนา ไม่เป็น ถ้าภาวนาเป็น จิตสงบแล้วคลายตัวออกมา จากอัปปนาสมาธิเข้าไปจะมีความสุข ความ สงบ ความระงับขนาดไหน นั่นเป็นผลของสมาธิ แต่ถ้าเป็นฤทธิซีไพรเขาเข้ามาสมาบัติ ตั้งแต่ ปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสนัญญาตนะ วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ เนวตัณญานาตัณญาตนะ

แล้วถ้ามีอำนาจวาสนาคำว่า “สัตตยาเวทิตนโรธ” เข้าไปพัก แล้วเวียนถอยเข้าถอยออก เขาก็ได้แค่นั้น ถอยเข้าถอยออกมันจะมีกำลัง พอมีกำลังขึ้นมาจะมีอภิญญา ถ้าคนมีอำนาจวาสนา ได้ยินเสียงเทวดาคูยยังได้ยินเลย เพราะอะไร เพราะมันเป็นทิพย์ พอมันเป็นทิพย์ ถ้าจิตมันมหัศจรรย์ไง

จิตนี้มหัศจรรย์นัก ถ้าทำความเข้าใจเข้าไปมันจะมีพลังงานของมัน แล้วพลังงานมันเป็นพลังงานทางโลก ฆานโลกีย์ เรื่องของโลก ฤทธิชีไพรเขาทำของเขาได้ นี่สมัยพุทธกาล สมัยที่โลกยังไม่เจริญ เทคโนโลยียังไม่มี การเหาะเหินเดินฟ้าเป็นความมหัศจรรย์ การรู้วาระจิตเป็นเรื่องมหัศจรรย์ แต่พอวิทยาศาสตร์เจริญ โลกเจริญขึ้นมาแล้ว เครื่องจับเท็จมันมี จะรู้วาระจิตเขาใช้เครื่องจับเท็จ เวลาจะเหาะเหินเดินฟ้าเขาก็ไปเครื่องบิน ไปบอลูน เขาไปได้ทั้งนั้นนะ เหาะเหินเดินฟ้าก็ได้ ถ้าหุทิพย์ โทศัพท์เดี๋ยวนี้ไปได้รอบโลกเลย

ฆานโลกีย์เรื่องของโลก เรื่องของโลกสมัยที่โลกยังไม่เจริญมันก็เป็นความมหัศจรรย์ แต่โลกเจริญขึ้นมาแล้วมันเป็นการพิสูจน์ได้ทางวิทยาศาสตร์ ทางโลกพิสูจน์ได้หมดเลย พิสูจน์ได้แล้ว พิสูจน์ได้ก็ทำได้หมด แล้วทำได้หมด แล้วชำระล้างกิเลสไหม นี่ไง ถึงบอกมันเป็นเรื่องโลก ใจ มันเป็นเรื่องโลก ถ้าพูดถึงเข้าฆานสมาบัติ

แล้วถ้าทำสมาธิละ ถ้าทำสมาธิ ถ้ายังไม่เกิดปัญญา มันมีภพชาติรออยู่ข้างหน้า มันไม่ใช่ผู้มีราตรีเดียว แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมา เวลาเข้าไปสงบโดยที่ไม่มีเหตุมีผล “เป็นผู้มีราตรีเดียว เป็นผู้เป็นหนึ่ง”...หนึ่งอะไร หนึ่งมีภพชาติรออยู่ข้างหน้า หนึ่งยังต้องเวียนว่ายตายเกิดใช้ใหม่

แต่ถ้าพอจิตมันสงบแล้วเรามีครูมีอาจารย์ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ มา เขาก็สอนแค่นี้ แล้วเวลาออกมา เข้าฆานสมาบัติ เวลาเข้าถึงสมาธิ เวลามันคลายตัวออกมาละ

เวลาเราปฏิบัตินะ คำว่าพุทโธๆ คำว่า “พุทโธ” พุทธานุสติ มันเป็นความจำเป็นระหว่างการศึกษาปฏิบัติตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงที่สุด เพราะคำบริกรรมพุทโธมันเป็นการบังคับใจให้ได้พัก ใจถ้าทำงานไม่เป็น มันก็ว่านี่เป็นผู้ที่มีราตรีเดียว ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้รู้ภพหรือชาติแม้แต่เล็กน้อยเลย แต่เวลาประพฤติปฏิบัติไป เวลาปฏิบัติไป มันทำงาน คนทำงานมันต้องอ่อนล้า จิตเวลาวิปัสสนา งานวิปัสสนาข้างหน้าจะทุกข์ยากมหาศาลเลย แล้วเวลาคนทำงานจนเหนื่อยล้า คนทำงานจนไม่มีเวลาพักผ่อน ถ้าไม่บังคับให้มาพุทโธ โอกาสทำงานมันจะทำงานไปได้ตลอดรอดฝั่งไหม

พุทธโธมีความจำเป็นมาก มีความจำเป็นเพราะมันต้องใช้ระหว่างการประชุมปฏิบัติ ระหว่างเริ่มต้นจนถึงที่สุด มันต้องมีการพัก การทำนะ เราจะทำงาน เราอยากได้งาน เราเป็นคนจริงจังขนาดไหน ถ้าอยากได้งาน ทำไปเถอะทำงานพึ้นเพื่อ ทำเข้าไป ทำงานไปไม่รอด ถ้าไม่มีพุทธโธให้จิตนี้ได้พักระหว่างทาง เห็นไหม มันมีความจำเป็นไง จำเป็นขนาดไหน

มีความจำเป็นขนาดที่ว่า ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ท่านให้กำหนดพุทธโธ ให้ทำสัมมาสมาธิ ให้ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน พอจิตมันสงบเข้าไปแล้ว แล้วออกฝึกหัดใช้ปัญญา ออกฝึกหัดใช้ปัญญา

ปัญญาจะไม่เกิดขึ้นจากสมาธิ สมาธิทำให้เกิดขึ้นปัญญาโดยตัวเองไม่ได้ สมาธิก็คือสมาธิ

คูลี คนที่ร่างกายแข็งแรง คนที่เขาออกกำลังกายตลอดมันก็ร่างกายแข็งแรง แล้วถ้าคนที่ออกกำลังกาย คนที่เขาทำให้ร่างกายแข็งแรงเขาฉลาดด้วย เขาก็เป็นประโยชน์ คนที่ออกกำลังกายร่างกายแข็งแรง แต่เขาเป็นคนไม่ค่อยฉลาด จะว่าเขาเป็นคนโง่ เดียวจะว่าเขาเกินไป ก็เขาเป็นคนไม่ฉลาด มันฉลาดขึ้นมาใหม่ละ ร่างกายแข็งแรง แต่มันฉลาดขึ้นมาใหม่ละ

ไอ้โง่-ไอ้ฉลาดมันต้องฝึกหัดใช้ใหม่ นี่ก็เหมือนกัน สัมมาสมาธิมันก็ทำให้จิตใจเรามีกำลัง มันก็ทำให้จิตใจนี้เข้มแข็ง จิตใจนี้มีกำลัง แต่ถ้ามันโง่ละ คนที่จิตใจที่มันมีกำลังแต่มันโง่ มันทำอะไร แต่ถ้ามันฉลาดละ ถ้ามันฉลาด เราต้องฝึกให้มันฉลาดมากขึ้นๆ ให้มันฉลาดรู้เท่าทันกิเลสไป เพราะอะไร เพราะกิเลสเป็นเรา จะทำอะไรทำไม่ได้เพราะมันเป็นเรา ทะนุถนอมไปทั้งหมดเลย แต่ถ้ามันเป็นกิเลสที่มันจุกจุก อันนั้นไม่ต้องทะนุถนอม อันนั้นไปเลย

เรากำหนดพุทธโธให้จิตสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาที่จะเกิดขึ้น ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราก็ใช้ปัญญาในรูป ในรส กลิ่น เสียง แล้วพิจารณาบ่อยครั้งเข้า ถ้าจิตมันสงบขึ้นเราก็พิจารณาต่อเรื่อยๆ ไป ความต่อเนื่องไป เวลาจิตสงบแล้วมันจะเห็นว่าจิตเวลามันสวย

ผู้ที่ปฏิบัติใหม่ เวลาความคิดมันสวยอะไร ก็เป็นความคิด มันสวยตรงไหน

นี่ไง แต่เวลาครูบาอาจารย์ท่านใช้ปัญญาอบรมสมาธิจนจิตมันสงบ จิตสงบนะ จิตสงบ จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นที่จิตมันคิด เราจะจับขโมย ถ้าเราไม่เห็นว่าเป็นขโมย มันขโมยต่อหน้า เราจะรู้ได้อย่างไรว่าใครเป็นขโมย ทางการสืบสวนเขาจะสืบสวนได้ว่ามันมีเหตุ มีหลักฐานว่าคนนั้นขโมย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันเห็นอาการของจิต จิตมันเห็นว่าขณะที่มันเสวยอารมณ์ ขณะที่มันคิด มันคิดมันคืออะไร พอมันคิดแล้วมันถึงเป็นอารมณ์ความรู้สึก มันเป็นรูปอารมณ์ความรู้สึก ถ้าจิตมันเห็นกันนะ เห็นว่ามันเสวย เห็นเสวย เสวยอะไร

รูป รส กลิ่น เสียงเป็นสัญญา แต่ถ้าเราไม่มีสัญญา ไม่มีสัญญาการศึกษาว่าสิ่งนั้นเป็นอะไรๆ เราจะคิดสิ่งนั้นขึ้นมาไม่ได้ เวลามันเสวยนะ มันเสวยข้อมูล สัญญา พอเกิดสัญญามันให้รับรู้ รู้ว่ามันก็เกิดสังขารปรุง สังขารปรุงมันก็มีเวทนา ชอบไม่ชอบใช่ไหม ชอบไม่ชอบขึ้นมา สังขารมันปรุงมันก็มีวิญญูณรับรู้ ถ้ามันจับได้ มันเสวย ถ้ามันเสวย มันจับ พอมันจับสิ่งนั้นแล้ว นี่จิตเห็นอาการของจิต ถ้าจิตเห็นอาการของจิต นี่การฝึกหัดใช้ปัญญา ฝึกหัดใช้ปัญญาแบบนี้ ถ้ามันมีสติมีปัญญา ยกขึ้นสู่วิปัสสนา เพราะจิตต้องเห็นอาการของจิต จิตเห็นกาย จิตเห็นเวทนา จิตเห็นจิต จิตเห็นธรรม ถ้าจิตมันเห็น

ถ้าจิตไม่เห็นล่ะ ถ้าจิตไม่เห็น เราก็ต้องทำความสงบของใจเข้ามาแล้วหมันสังเกต สังเกต ถ้ามันไม่เห็น บังคับให้รำพึงถึงกาย

คนเราโดยธรรมชาติของใจ มันต้องรักตัวมันเอง ถ้ารักตัวมันเอง มันก็ว่า “สรรพสิ่งนี้เป็นของเรา เราเกิดมามีกายกับใจ กายเป็นของเรา” นี่ถ้าเราจะพิจารณากายโดยปัญญา แต่ถ้าเราทำ ความสงบของใจ ใจมันเป็นสัมมาสมาธินะ แล้วถ้าเป็นสัมมาสมาธิ สมาธิมันแนบแน่นขึ้นมา คุณที่ที่เราใช้เป็นเจโตวิมุตติ เวลาร่น้อมไปที่กายมันจะเห็นกายของมัน เจโตวิมุตติ เราจะน้อมไปจับที่เวทนาจึงได้ จับสิ่งใดก็ได้ นี่การฝึกหัดใช้ปัญญา

ปัญญาที่มันจะเกิดขึ้น มันเกิดขึ้นจากไหน ปัญญาที่เราศึกษาครั้งนี้ปัญญาทางโลก ปัญญาเป็นข้อมูล ปัญญาเป็นการวิจัย ปัญญาเป็นการค้นคว้า เป็นการศึกษา อันนี้เป็นสัญญา เห็นไหม เวลาจะปฏิบัติถึงบอกว่าพุทโธๆ ก็ตัดตรงนี่ไง

เวลาเรากำหนด พุทโธๆ กัน กำหนดพุทโธ จิตมันบริกรรม มันเกิดขึ้น คนเราออกกำลังกาย ร่างกายจะแข็งแรงใจใหม่ จิตเวลาบริกรรม พุทโธๆ ไป แล้วถ้ามันเคลื่อนไหวของมัน แล้วมันมีกำลังของมันขึ้นมา พอมีกำลังขึ้นมา มันเกิดขึ้นโดยการปฏิบัติใช่ไหม มันไม่ได้เกิดขึ้นจากการค้นคว้า เกิดขึ้นจากสัญญา ฉะนั้น ปัญญาที่เกิดขึ้น ปัญญาที่เราศึกษามันเป็นสัญญา มันเป็นปริยัติ เวลาปริยัติแล้วต้องปฏิบัติ เวลาปฏิบัติมันจะเกิดขึ้นจากการกระทำ

ถ้ามันจะเกิดขึ้นจากการกระทำ เวลาจิตมันสงบแล้วถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง นั่นนะ มันเกิดขึ้นจากการกระทำ เกิดขึ้นจากการกระทำเพราะจิตมันสงบ จิต จิตสงบๆ พอจิตสงบ ปัญญาเกิดขึ้นจากจิต

ปัญญามันเกิดขึ้นจากจิต มันไม่ได้เกิดขึ้นจากสมอง ไม่ได้เกิดขึ้นจากการค้นคว้าที่เราทำวิจัยกัน เราค้นคว้ากันที่ว่าเรามีปัญญา...ไม่ใช่เลย

ฉะนั้น เวลาจิตสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา สมาธิมันจะเกิดปัญญาเองไม่ได้ ต้องฝึกหัดใช้ ต้องค้นคว้ามันถึงจะเป็นปัญญาขึ้นมา แต่เวลาปัญญาที่เราวิจัย ปัญญาที่เราค้นคว้า ปัญญาที่มันเป็นเรื่องโลก มันไม่ต้องวิจัย มันเกิดเอง สิ่งที่ยังมันเกิดเองจนเราต้องเริ่มต้น ตั้งแต่เริ่มต้นว่าการเกิดและการตายนี้เป็นโทษอย่างยิ่งกับชีวิตของเรา นี่ไง เราถึงพยายามจะค้นคว้าตรงนี้ แล้วความคิดที่มันเกิดคับๆ มันเกิดในอารมณ์

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ยังมันเกิดในอารมณ์มันเกิดอยู่แล้ว ความคิดมันเกิดอยู่แล้ว เราถึงจะต้องบังคับ เราถึงต้องปัญญาอบรมสมาธิ เราถึงต้องกำหนดพุทโธเพื่อความสงบระงับ ปล่อยวางจากอารมณ์ความรู้สึกอย่างนี้ อารมณ์ความรู้สึกอย่างนี้มันเกิดโดยธรรมชาติ

“ธรรมะเป็นธรรมชาติๆ” ก็ความคิดมันเกิดโดยธรรมชาติใช่ไหม สิ่งที่เราารู้สึกนึกคิดมันเกิดโดยธรรมชาติใช่ไหม แล้วจิตของเรามันเป็นอวิชชา จิตของเราโดยสามัญสำนึกของมนุษย์ที่ว่าผู้ที่ภวานาใหม่ก็คิดว่าความรู้สึกนึกคิดอันนี้เป็นปัญญา แต่ความจริงมันเป็นสัญญา มันเป็นโลกีย์ปัญญา เราถึงต้องใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราถึงต้องกำหนดพุทโธๆ ให้จิตมันสงบเข้ามา พอจิตสงบเข้ามามันก็มีหัตถ์จรรยั้ใช่ไหม พอจิตสงบเข้ามา “นี่เป็นผู้ที่มีราตรีเดียว”...ไม่ใช่ ไม่ใช่ ไม่ใช่เพราะอะไร ไม่ใช่เพราะยังไม่ได้ทำอะไรเลย เป็นผู้ที่มีผลวิญญูอยู่ข้างหน้า เป็นผู้ที่มีภพมีชาติที่จะเวียนว่ายตายเกิดไปอีกไม่มีที่สิ้นสุด

ฉะนั้น เวลาออกฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาเกิดจากจิต ถ้าปัญญาเกิดจากจิต จิตถ้ามันเห็นของมัน ถ้าจิตเห็นกาย จิตเห็นเวทนา จิตเห็นจิต จิตเห็นธรรม เวลามันใช้ปัญญา ปัญญาเกิดจากจิต ปัญญาเกิดจากจิตเพราะจิตมันสงบ จิตเป็นสมาธิ จิตจริง จิตเป็นสมาธิจริงๆ มันพ้นจากการครอบงำของสมุทัย พ้นจากการครอบงำของมาร มันเห็นตามความจริงของมัน มันเห็นตามความจริงของมัน ถ้าเห็นตามความจริง จับตรงนั้น พอเห็นตามความเป็นจริงนะ มันจะมีรสชาติตลอดไปนะ พอจิตมันสงบแล้วมันก็มีความสุข มีความสุขของมันมาก เวลามันออกฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะ

ตื่นเต็นๆ มันพบขุมทรัพย์ มันพบขุมทรัพย์ มันพบสิ่งที่มันฝึกหัดปัญญา ปัญญาที่มันจะเกิดขึ้นจากการวิปัสสนา

ถ้ามันเกิดวิปัสสนา ถ้ามันจับต้องได้ พิจารณาได้ แยกแยะไป จับได้ ถ้ามีกำลังก็แยกแยะไปๆ ผู้ที่ปฏิบัติใหม่มันจะ “วูบหาย วูบหายเลย ตั้งไม่ได้ ภาพมันเคลื่อน” มันจะเป็นอย่างนี้ มันเป็นอย่างนี้เพราะอะไร

มันเป็นแบบนี้เพราะเริ่มต้นปฏิบัติ หลงปากคอก มันมีวิชา วิชาที่คือพญามาร พญามารมันหวงแหน พญามารมันหวงแหนกว่าสวะ ภพ หวงแหนกว่าสวะคือฐานของใจ เพราะมันอยู่บนนี้ กิเลสมันอาศัยเป็นบ้านเป็นเรือนของมัน แล้วเราพยายามประพடுத்தปฏิบัติ สติ สมาธิ ปัญญา คือธรรม

“เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด อย่ามีอย่างอื่นเป็นที่พึ่งเลย”

แล้วธรรมมันอยู่ที่ไหน ธรรมไม่เคยมีสักที เวลาฝึกหัดสติ สมาธิ ปัญญาขึ้นมา มันมีธรรมขึ้นมา สิ่งที่กิเลสมันคุ้มครอง มันอยู่อาศัยบนหัวใจนี้ แล้วเราทำสติ สมาธิ ปัญญาเกิดขึ้นมา สภาวธรรมมันมีขึ้นมาบนใจ มันต่อต้านกัน มันมีการกระทำกัน ระหว่างกิเลสกับธรรมมันต้องมีการประหัดประหารกัน มันต้องมีการกระทำต่อกัน มันถึงจะรู้ว่ากิเลสกับธรรมใครใหญ่กว่ากัน

เวลาธรรมที่มันใหญ่ขึ้นมา มันมีอำนาจขึ้นมา ทำสมาธิมันก็มีธรรมขึ้นมา มันก็สุข ถ้ามันเกิดวิปัสสนาขึ้นไปมันสุขมากกว่า เพราะมันจะได้รับผลของธรรม นี่ความสุขมากกว่า แต่ถ้าเวลาทำไปๆ มันเสื่อม สมาธิมันจางลง กิเลสมันก็มีกำลังมากขึ้น มีการกระทำ มีการต่อกรกัน ปัญญาอย่างนี้มันเกิด พอปัญญาอย่างนี้มันเกิด ฝึกหัดใช้ของเรา แยกแยะของเรา ทำของเรา ก้าวเดินต่อไปเรื่อยๆ

“เวลาปฏิบัติไปมันล้มลุกคลุกคลาน จะทำอะไร จะตั้งเนื้อตั้งตัวได้มันก็แสนทุกข์แสนยาก แล้วเวลาทำไปแล้วทำไมมันยุ่งยากขนาดนี้ แต่เวลาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สติ สมาธิ ปัญญา พอจิตสงบแล้วให้ใช้ปัญญา ปัญญามันจะพาดพันกับกิเลสอย่างนั้น”

ศึกษามา คั่นคว้ามายะยะ แต่มันไม่ใช่สมบัติของเรา ถ้ามันไม่ใช่สมบัติของเรา มันเกี่ยวกับจรตินิสัย เกี่ยวกับกิเลสหายาบ กิเลสปานกลาง กิเลสละเอียด กิเลสของคนแต่ละคนมันก็ไม่เหมือนกัน มันก็ไม่เท่ากัน อารมณ์ของเราคนเดียวมันยังแปรปรวน เดียวดี เดียวร้าย นี่มันยัง

แปรปรวน แล้วเอาสูตรสำเร็จอย่างนั้น เอาสูตรสำเร็จแล้วจะมากำกิเลสมันเป็นไปได้อย่างไร
กิเลสมันปลิ้นปล้อน กิเลสมันหลอกลวง กิเลสมันหลบหลีก

ถ้ามันหลบหลีกมันก็ต้องใช้ปัญญาปัจจุบัน ปัญญาปัจจุบัน ปัญญาที่เกิดขึ้นเดี๋ยวนั้น ถ้า
ปัญญาปัจจุบันเกิดขึ้นเดี๋ยวนั้น เกิดขึ้นขณะที่ว่ากิเลสมันกำลังออกงาม แล้วเรามีสติปัญญา ถ้าจับ
มันได้ก็ปั้นหัวมันเลย ตัดหัวมันเลยด้วยปัญญา ด้วยความคมกล้าของปัญญา ถ้ามันปั้นหัวมัน ตัด
หัวมันได้ มันก็ปล่อยๆ ทำบ่อยครั้งเข้า มีความชำนาญมากขึ้น ทำบ่อยครั้งเข้า จนถึงที่สุดเวลามัน
ขาด เวลามันขาดนะ เวลามันขาดขึ้นมา มันเป็นปัจจัยตัดตั้ง

เวลาถ้ากิเลสมันขาด กิเลสในหัวใจของเรา แล้วมันขาดจากใจของเราออกไป เรารู้ได้
ชัดเจนมาก เขาเรียกว่า “ขณะจิต” ถ้าขณะจิต เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านสนทนาธรรม ท่านสนทนา
ธรรมกันเรื่องอย่างนี้ ถ้ามันขาดโดยความเป็นจริงจะพูดได้ชัดเจนมาก ที่นี้พอพูดได้ชัดเจนมาก มัน
รู้ขึ้นมากับจิตดวงนั้น จิตดวงนั้นจะชัดเจนกับจิตดวงนั้น แล้วจิตดวงนั้นพอชัดเจน มันมีความ
มหัศจรรย์ เพราะสิ่งนี้โลกเขาแสวงหา ทุกคนที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาก็ต้องพยายามเข้าสู่เป้าหมาย
นี้ แล้วคนที่ปฏิบัติเข้าสู่เป้าหมายนี้ อริยสัจมันมีหนึ่งเดียวไง ใครจะปฏิบัติทางวิธีการสิ่งใด จะ
ปฏิบัติตามแนวทางใด ปฏิบัติตามลัทธิใด

ลัทธิ หมายถึงว่า นิกายต่างๆ ของพระพุทธศาสนา

จะปฏิบัติตามลัทธิใด จะปฏิบัติตามนิกายใด จะปฏิบัติสิ่งใดแล้วแต่ เวลาเข้าสู่ความจริงก็
ความจริงอันนี้ ความจริงอันหนึ่งนี้ ผู้มีราตรีเดียวๆ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้
ค้นคว้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ได้สัจจะความจริงแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าวางธรรมและวินัยนี้ไว้ ชาวพุทธจะนิกายใด จะช่องทางปฏิบัติใด ถ้าเป็นความจริงก็เป็น
ความจริงอันเดียวกัน ถ้ามันไม่เป็นอันเดียวกันมันจะเป็นผู้มีราตรีเดียวได้อย่างไร

แต่เนี่ยผู้ปฏิบัติแล้วถ้ามันเข้าสู่สัจจะความจริง เวลามันพิจารณาแล้วมันขาด มันมหัศจรรย์
มาก แล้วมหัศจรรย์นี้เป็นผู้มีราตรีเดียวหรือยัง? ยัง เพราะเกิดอีก ๗ ชาติ อย่างน้อยเกิดอีก ๗ ชาติ
๗ ชาติคือมีชีวิตอีก ๗ หน การเกิดอีก ๗ หน ภพชาติอีก ๗ หน มันราตรีเดียวไหม? มันอีกมหาศาล
เลย ถ้าอีกมหาศาล ถ้ามีคนมีสติปัญญานะ มีความสุข ความสุขเพราะอะไร

ระหว่างที่เราปฏิบัติ เวลาทุกข์ ทุกข์ควรกำหนด เวลาปฏิบัติแล้วเป็นผลขึ้นมา นี่สุข เราก็อยู่กับความสุขของเรา แล้วเราปฏิบัติต่อเนื่องขึ้นไป ทีนี้ปฏิบัติต่อเนื่องขึ้นไป “โดยธรรมชาติของความรู้สึกนึกคิดเราปฏิบัติไม่เป็น เราก็ล้มลุกคลุกคลานขนาดนี้ แต่เราปฏิบัติเป็นแล้วมันจะต้องเบาบางลง” นี่ความคิดของเรา

แต่ในทางความเป็นจริง ในเมื่อหลานกิเลสมันก็มีเล่ห์เหลี่ยมของมันก็เพียงเท่านี้ ถ้ามันเป็นลูก มันมีลูกกิเลส มันก็ต้องมีกำลังมากกว่า เล่ห์กลของมันจะมหาศาลเลย ฉะนั้น สิ่งที่เรามีกำลังแล้ว เราปฏิบัติเป็นของเราแล้ว ถ้าเราไม่หลง ไม่คิดว่านี่คือนิพพาน ถ้าใครหลงคิดว่านี่คือนิพพาน

เขาบอกผู้มีราตรีเดียว ผู้ที่มีราตรีเดียวคือเขาทำลายอดีตอนาคต ทำลายการเคลื่อนไปของจิต มันถึงเป็นหนึ่งเดียว แต่ถ้ามันยังไม่ทำลายการเคลื่อนไป มันยังมีการสะสมอีกมหาศาล ถ้าสะสมอีกมหาศาล เราทำความสงบใจเข้ามา ถ้าใจสงบแล้วเรายกขึ้นสู่กาย สู่เวทนา สู่จิต สู่ธรรม สู่สติปัญญา ๔ อันละเอียด

ถ้าสู่สติปัญญา ๔ อันละเอียด เราจับแล้ว แม้แต่เราผ่านมาแล้ว เราผ่านการประพาศปฏิบัติในความเป็นจริง เราพิจารณาสติปัญญา ๔ จนสังโยชน์ สักกายทิฐิ ความเห็นผิดมันขาด มันขาดออกไปจากใจ พอมันขาดออกไปแล้วมันมันใจ มันใจมาก

เริ่มต้นจากเราไม่มีต้น ไม่มีปลาย คือเราจับต้นชนปลายไม่ได้ เราไม่รู้ว่ามันจะขึ้นต้นที่ไหน แล้วจบลงที่ไหนในการเวียนว่ายตายเกิดของจิตดวงนี้ ขณะที่เราเป็นปุถุชนมันไม่มีต้น ไม่มีปลาย เราจับต้นอะไรไม่ได้เลย แต่เพราะเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นแนวทางเท่านั้น เวลาเราคิด เราก็คิดตามแนวทางในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่มันไม่เป็นข้อเท็จจริงกับใจของเรา

แต่เราเป็นชาวพุทธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากศาสนาไว้กับบริษัท ๔ บริษัท ๔ ก็เป็นเจ้าของศาสนา เราศึกษามาแล้วเราก็มีสิทธิ เรามีสิทธิ เราจะนึกจะคิดของเรา เราก็เป็นผู้ที่มีสิทธินึกคิดเท่านั้น แล้วเราปฏิบัติขึ้นไปมันไม่เป็นความจริง เราก็เวียนว่ายตายเกิดตามนั้น เวียนว่ายตายเกิด แต่เราไม่รู้จริงในใจของเรามันถึงเวียนว่ายตายเกิดไป

แต่เวลาประพาศปฏิบัติขึ้นมา เรามีสติมีปัญญาสามารถทำความสงบใจของเราเข้ามาได้ แล้วพอใจสงบแล้วเราใช้ปัญญาของเราเป็นภาวนามยปัญญา ชำระล้างจนสักกายทิฐิ วิจิกิจฉา

สีลัพพตปรามาสมันขาดไป พอมันขาดไป มันรู้ขึ้นมาจากใจ ถ้าเกิดอีก ๗ ชาติ คำว่า “เกิดอีก ๗ ชาติ” นี้คนมีความหวังนะ เกิดอีก ๗ ชาติ เพราะมันคำนวณได้แล้วไง มันนับได้ มันคำนวณได้ เหมือนคนติดคุกแล้วมีวันกำหนดออก มีวันกำหนดออก ๗ ชาติ

แต่ถ้าเราไม่ต้องกำหนดออกว่าวันไหน เราจะทำให้เป็นปัจจุบันนี้เลย ถ้าปัจจุบัน ทำความสงบใจเข้ามาแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนา เพราะขณะที่เรากาวนาเป็น พื้นฐานมันจะบอกว่า วิธีการทำแบบนี้ ถ้าวิธีการทำแบบนี้ปั๊บ เวลาเราจิตสงบแล้วเราจับ เราจับ เราทำได้ จับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรม พิจารณาของเรา พิจารณาในปัจจุบัน สิ่งใดที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ ไม่ต้องไปเอาอดีต ไม่ต้องไปเอาสิ่งที่เราเคยทำมาแล้ว อันนั้นระยะห่างมันกว้างเกินไป เอาปัจจุบัน จิตสงบแล้วมันจับต้องสิ่งใด ตรงนั้นนะ แล้ววิปัสสนาไป จะเป็นกาย เป็นเวทนา เป็นจิต เป็นธรรม เราวิปัสสนา แต่กิเลสมันก็จะละเอียดขึ้น กิเลสมันละเอียดขึ้น มันพลิกแพลงขึ้น ปัญญาที่เราเคยใช้เราก็กเคยใช้ แล้วเราใช้ของเรา พิจารณาของเราบ่อยครั้งเข้าๆ มันเยอะมันก็จะปล่อย คำว่า “ปล่อย” คือ ตทั้งหมด

ที่บอกว่าการกำหนดพุทโธจำเป็นตั้งแต่เริ่มต้นและระหว่างที่ปฏิบัติ จนถึงที่สุด พุทโธ จิต ต้องได้อาศัยพัก จิตนี้ต้องอาศัยลัดความคมกล้าของจิต จิตนี้ต้องอาศัยสิ่งนี้เพื่อปลุกปลอบให้จิตมีกำลัง ให้จิตมีปัญหาขึ้นมา เวลามีปัญหาขึ้นมา ปัญญามันก็จะแยกจะเยาะของมัน ถ้ามันเหนื่อยล้า พิจารณาไปแล้วมันไม่ก้าวหน้า กลับมาพุทโธ กลับมาพุทโธเพราะเหตุใด กลับมาพุทโธให้มันคมกล้า จะให้มีกำลังขึ้นมา เพราะถ้าเราขุดคุ้ยหากิเลสจนจับกิเลสได้ จับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรม การขุดคุ้ยหาตัวตนของมัน ถ้ามันจับตั้งได้แล้ว เหมือนกับเราจับจำเลยได้ เราจับผู้ต้องหาได้ มันจะอยู่กับเรา เราจับได้

แต่ถ้าจับไม่ได้ จิตสงบขนาดไหนก็จับไม่ได้ไง ที่บอกว่าปัญญาจะเกิดเองๆ...เป็นไปไม่ได้ ปัญญาจะเกิดเองโดยสมาธิไม่ได้ สมาธิเป็นสมาธิ ปัญญาเป็นปัญญา แต่ถ้าไม่มีสมาธิมันก็เป็นกิเลสล้วนๆ มันเป็นสมุทัยล้วนๆ ถ้ามีสมาธิ สมาธิทำให้สมุทัยสงบตัวลง แล้วฝึกหัดใช้ปัญญา มันต้องขุดคุ้ยหากิเลสจนเจอ ถ้าหากิเลสเจอ จับกิเลสไว้ได้ มันเป็นผู้ต้องหาแล้ว เราจะวิปัสสนา มันเมื่อไหร่ก็ได้ ถ้าจะวิปัสสนาเมื่อไหร่ก็ได้ เวลาถ้ามันทำงานไปแล้วถ้ามันเหนื่อยมันอ่อนขึ้นมา เราก็กลับมาพุทโธไง เราก็พุทโธ พุทโธถึงจำเป็นตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงที่สุด มันคอยทำให้มีกำลัง คอยทำให้มันมีความสงบระงับ คอยส่งเสริมให้มีปัญญาก้าวเดินไปได้

ถ้าไม่มีสมาธิ ไม่มีสมาธิมันเป็นสมุทัยทั้งหมด ไม่มีสมาธิ เห็นไหม หลานกิเลส ลูกกิเลส มันพลิกแพลงๆ “ผู้มีราตรีเดียว ผู้ที่ปล่อยวางไปแล้วมันจะต้องไปภาวนาอะไรมากมายขนาดนั้น” เวลาภาวนาไป เวลาถ้าจิตใจมันอ่อนแอ ปัญญาความคิดอย่างนี้จะเกิดขึ้น แล้วก็ล้มลุกคลุกคลาน นั่นนะ

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญา ล้มลุกคลุกคลานแล้ว เห็นไหม การเกิดและการตายอีก ๗ ชาติ เรา จะเวียนว่ายตายเกิดอีกหรือไม่ ถ้าเราจะไม่เวียนว่ายตายเกิดอีก เราจะต้องมีกำลังมากขึ้น คนทำงาน ครูบาอาจารย์ที่ทำงานท่านลงทุนลงแรงไปมากกว่านี้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มี ครูมีอาจารย์ ท่านยังรื้อคันของท่านขึ้นมาได้เอง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านปฏิบัติของท่านขึ้นมา ท่านมีครูบาอาจารย์ที่ปรึกษา แต่ครูบาอาจารย์ที่ชี้นำไม่มี ท่านก็ต้องหาที่ปรึกษา ถ้าเราไม่มีที่ ปรึกษา ไม่มีผู้ปรึกษา เราก็ปรึกษาเอาจากตำรับตำรา ปรึกษาเอาตามทางวิชาการ เปิดเพื่อปรึกษา ถ้าเราใช้ปัญญาของเราไปไม่ตลอดรอดฝั่ง เราออกจากสมาธิ ออกจากภาวนา เราก็คั่นตำรา ออกมา เปรียบเทียบเคียง แล้วเทียบเคียงเสร็จแล้วเราก็มาเอาความจริงในการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา นี่มัน คั่นคว่ำ มันประพฤติปฏิบัติของมันตามความเป็นจริงแบบนี้

เวลามันท้อมันแท้ขึ้นมา ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติมา ความทุกข์ที่ท่านลงทุนลงแรงไปมัน มากกว่าเรามหาศาล เพราะอะไร เพราะในการปฏิบัติในปัจจุบันนี้ตำรับตำราก็มี ตำรับตำราทาง กรรมฐานก็มี ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติแล้วได้ผลขึ้นมา ท่านเขียนประวัติของท่านไว้เป็น แนวทางก็มี คำว่า “ก็มี” คืออำนาจวาสนาของท่าน เราเอามาเทียบเคียง แล้วถ้าเราปฏิบัติขึ้นมา เรา มีวุฒิภาวะแค่ไหนเราจะรู้ได้เลยว่า ๑ ๒ ๓ ๔ มันถูกหรือไม่ถูก

ถ้ามันถูกขึ้นมา มันถูกขึ้นมาแล้วมันก็เชื่อถือได้ไง มันถูกขึ้นมาแล้วมันก็เป็นสิ่งที่เอามา เป็นคติธรรมที่เราจะพยายามคั่นคว่ำขึ้นมาได้ไง แต่ถ้าเราจะทำให้เป็นเหมือนแบบนั้นๆ... ไม่ได้ เพราะว่ามันเป็นปัจจุบันของท่าน มันเป็นอำนาจวาสนา มันเป็นกิเลสในใจของท่าน แล้วคุณธรรม ที่ท่านได้สร้างสมขึ้นมามันสมดุลกันๆ มันก็ชำระกิเลสของท่านเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา

ถ้าเราปฏิบัติไปแล้วมันติดขัด มันติดขัดแล้วมันไม่มีกำลังพอ เราก็เทียบเคียงสิ ครูบา อาจารย์องค์นี้ท่านถนัดวิธีการอย่างนี้ ครูบาอาจารย์องค์นี้ท่านถนัดอย่างนี้ ท่านทำอย่างไร แล้วเรา ถนัดอย่างไร ถนัดแล้วปฏิบัติแล้วได้ผลหรือไม่ ถนัดแล้วปฏิบัติแล้ว กิเลสมันยุบยอบลง ปฏิบัติ แล้วมันปล่อยมันวาง มันทำให้จิตใจเราเบาบางขึ้นมาเราก็ทำได้ เห็นไหม เอาสิ่งที่ครูบาอาจารย์

ท่านทุกข์ท่านยากมาเป็นคติธรรม มาเป็นกำลังใจของเรา แล้วเราก็ทำความจริงของเราให้เกิดขึ้น
ทำความจริงให้เกิดขึ้น

หมั่นกระทำ กระทำของเราบ่อยครั้งเข้าๆ กำลังมันต้องพัฒนาขึ้นไง ถ้าสมาธิ คนที่ทำมี
ความชำนาญ พอสมาธิมันเบาบางท่านก็กลับมาทำสมาธิให้มากขึ้น แล้วถ้าออกใช้ปัญญา ถ้าใช้
ปัญญาจนฟันเฟื่อ ท่านก็กลับมาทำสมาธิ ถ้ากลับมาทำสมาธิ สมาธิมันแก่กล้าเกินไป ท่านก็ฝึกหัดใช้
ปัญญา นี่ความสมดุล มรรค ๘ ธรรมจักร จักรที่มันเคลื่อน ปัญญาที่มันหมุน มันจะเห็นนะ เห็นว่า
เวลาปัญญาเรามันหมุน ปัญญาที่มันฟาดฟัน มันมหัศจรรย์นะ “เอ๊ะ! เมื่อก่อนโง่ก็โง่เสียเหลือเกิน
ทำอะไรก็ไม่เห็นก้าวหน้าเลย แต่ในปัจจุบันนี้ แหม! ทำไมปัญญามันยอดเยี่ยมขนาดนี้”

ยอดเยี่ยมต่อเมื่อ มีสมาธิ ยอดเยี่ยมต่อเมื่อมันเป็นสัมมาทิฐิ ปัญญาที่ถูกต้องดีงาม

แต่ถ้ามันเป็นมิจฉา เพราะสมุทัยมันเข้ามาสอดเข้าไป มันเป็นปัญญาเหมือนกัน แต่ปัญญา
สมุทัย ปัญญาของกิเลส “เป็นอย่างนั้นแล้ว ปล่อยวางแล้ว ผู้มีราตรีเดียวแล้ว ผู้เป็นหนึ่งเดียวแล้ว”
เราก็เชื่อเพราะเราคิดเอง สักเดี๋ยวมันก็เสื่อม เสื่อมแล้วก็ต้องต่อสู้กันบ่อยครั้งเข้าๆ นี่ระหว่างกิเลส
กับธรรมมันพลิกแพลงอยู่ในหัวใจของเราละ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ เวลามันปล่อยๆ ปล่อย
แล้วอย่าชะล่าใจ

คนที่ปฏิบัติปล่อย ปล่อยก็คือปล่อย ปล่อยก็คือวงรอบหนึ่งของปัญญา วงรอบหนึ่งของ
ปัญญาที่เราทำความสะอาดในบ้านเราสะอาดแล้ว เราอาศัยอยู่ในบ้าน เดียวก็สกปรกอีก ในเมื่อมัน
ยังมีกิเลสอยู่ในใจ กิเลสสมุทัยมันคายแต่พิษ มันคายแต่ความให้เราชอกช้ำทั้งนั้นนะ ถ้าเราชะล่าใจ
มันก็ต้องแสดงตัวของมันธรรมดา ถ้าเราไม่ชะล่าใจนะ เราอยู่บ้านอยู่เรือนของเรา เราก็เก็บรักษา
ของเรา เราเป็นคนเก็บกวาดเอง เรารู้ เก็บได้ง่ายๆ เก็บกวาดอยู่อย่างนั้นนะ จนมันถึงที่สุด เก็บ
กวาดบ้านมันก็ต้องเป็นวัตถุ มันจะอยู่อย่างนั้น

เก็บกวาดธรรม มัชฌิมาปฏิปทามันสมดุลของมัน เวลามันสมุจเฉตปหาน มันขาด พับ!
โลกนี้ว่าง เห็นไหม โลกกับธรรมแยกออกจากกัน เป็นความจริง โลกนี้ราบหมด รวมใหญ่เต็มที่
เลย นี่ความสุขเต็มที่ ความสุขมันประกาศขึ้นมาที่ไหน? มันประกาศขึ้นมาจากใจ มันเป็นสันติทิว
โกลกับใจดวงนั้น

ถ้าใจดวงนั้นมีความสุข แล้วออกมาแล้วมันละล้าละลังแล้ว การค้นคว้าพิจารณาต่อเนื่อง ไปมันละเอียดขึ้น ฉะนั้น สิ่งทีละเอียดขึ้น เวลาครูบาอาจารย์ที่ต้องทำสมาธิให้แข็งแรงขึ้น พอแข็งแรงขึ้นแล้ว การค้นคว้า การหา ระหว่างขณะจิตที่ทำได้แล้ว สติปัญญา ๔ ขณะที่ได้ไปแล้ว กาย เวทนา จิต ธรรม สมุจเฉตปหานมันขาดหมดเลย แล้วจะเริ่มต้นจุดต่อ ต่อเนื่องไปอย่างไร

เริ่มต้นต่อเนื่อง ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริงท่านจะให้กำลังใจยกขึ้น ทำให้เกิดมหาสติ-มหาปัญญา มันต้องทำให้สติแก่กล้า ทำให้สมาธิเข้มแข็ง แล้วแสวงหา พยายามขุดคุ้ยหาให้เจอ ถ้าหาเจอได้ มันเจออะไร? ก็เจอ กาย เวทนา จิต ธรรมนั่นแหละ แต่นี่มันจะเป็นพ่อ

สิ่งที่เป็นพ่อ พ่อบ้านในบ้าน พ่อเป็นหลักชัยในบ้าน ปู่ย่าตายายเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ เราก็ดูแลรักษาไว้ แต่พ่อแม่ในบ้านจะเป็นคนควบคุมทั้งหมด ถ้าในการประพฤติปฏิบัติ นี่แม่ทัพ แม่ทัพเขาจะมีกษัตริย์เป็นผู้กำหนดนโยบาย แต่แม่ทัพ ความโลภ ความโกรธ ความหลงอันนี้สำคัญมาก

ถ้าความโลภ ความโกรธ ความหลง เวลาถ้าจับต้องได้มันจะฟูขึ้นมา

ถ้าจับต้องไม่ได้ล่ะ ถ้ายังค้นคว้าหาไม่เจอ “ว่าง หาสิ่งใดก็ได้ไม่ได้ โอ๊ย! เป็นผู้มีราตรีเดียว หนึ่งเดียวเท่านั้น” หนึ่งเดียวแล้วรักษาใจไว้ล่ะ หนึ่งเดียวโดยการรักษาไว้ กลัวมันจะไม่หนึ่งใจ แต่มันจะเป็นหนึ่งได้อย่างไร เพราะว่าถ้าโลกกับธรรมแยกออกจากกัน โดยสังขาก็ยังตัดกามราคะไม่ได้ มันจะหนึ่งเดียวไปไหน นี่ในกามราคะ มันจะหนึ่งเดียวไปไหน มันก็ต้องหมุนไปในวัฏฏะ มันยังมีภพชาติข้างหน้า มันจะหนึ่งที่ไหน

หนึ่งของเรา ราตรีเดียว ไม่มีวันพรุ่งนี้ มะรืนนี้ ไม่มีเมื่อวานกับพรุ่งนี้ มันเป็นราตรีเดียว ราตรีเดียวเพราะจิตนี้มันเป็น เอโก ธมฺโม จิตนี้เป็นหนึ่ง ไม่ใช่สอง เอโกหมายถึงจิตเอก จิตหนึ่ง แล้วมันเป็นหนึ่งอย่างไรล่ะ ถ้าสมาธิก็จิตหนึ่งเหมือนกัน แต่หนึ่งของสมาธิไม่ใช่หนึ่งของธรรม แล้วถ้ามันมีของมันล่ะ มันมีของมัน มันต้องค้นคว้า ต้องมีมหาสติ-มหาปัญญา เพราะมันจับต้องได้ พอจับต้องได้ มันฟูขึ้นมา รุนแรงมากนะ รุนแรงมาก มันรุนแรงเพราะอะไร

เพราะว่าโดยธรรมชาติ เราไม่รู้ว่ามีอะไรใหญ่ พญามารอยู่ในใจ เราก็อยู่กับมันด้วยความสงบระงับ แต่ถ้าเรารู้เมื่อไหร่ เราจะอยู่ได้ไหม เราอยู่ในบ้านของเรา แล้วบ้านของเราปลอดภัย แต่ถ้าบ้านของเรามันมีมหาโจรอยู่ในบ้าน เรากล้าอยู่ในบ้านนั้นไหม เราอยู่ในบ้านกับมหาโจรในบ้าน เราไม่ได้หรอก เพราะมหาโจรมันจะเอาทรัพย์สมบัติด้วย แล้วถ้าเราขี้ดขึ้น มันฆ่า มันฆ่า

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่เห็นตัวมัน เราก็ไม่รู้จักมันเหมือนกัน แต่พอเราค้นคว้า เราจับต้องได้ เราขุดคุ้ยหาเจอนะ นี่! นี่! นี่! สิ่งนี้มันเป็นกามราคะ แล้วกามราคะมันจะต่อสู้กันอย่างไร

เวลาต่อสู้ ถ้ามันสู้ไม่ไหวก็ต้องกลับมาพุทโธอีก พุทโธนี้แหละเป็นตัวที่ทำให้มีกำลังขึ้นมา พุทโธทำให้ต่อสู้ พุทโธก็คืออาวุธ พุทโธทำให้เกิดสติปัญญาจะเข้าไปต่อสู้กับกามราคะ ตรงนี้รุนแรง การปฏิบัติตรงนี้รุนแรงมาก ถ้ารุนแรง เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้ถึงที่สุดให้ได้ มันจะลี้มลุกคลุกคลาน

การปฏิบัติมันต้องมีครูบาอาจารย์เป็นหลังอิงแล้วพยายามต่อสู้ ต่อสู้กับกามราคะในหัวใจ กับวายร้ายในใจ วายร้ายนี้สำคัญมาก แม่ทัพใหญ่ที่ความโลภ ความโกรธ ความหลง สิ่งใดๆ มันก็หามาพอกพูนในใจนี้ สิ่งใดๆ ที่เวียนวายตายเกิดมาก็เพราะเหตุนี้ เพราะเหตุนี้ทั้งนั้นนะ แล้วเพราะเหตุนี้แล้วเราจะถอนมันอย่างไรละ

ถ้าเราจะถอนนะ ถ้าจับได้แล้วพิจารณาซ้ำ พอพิจารณาซ้ำ สิ่งที่เป็นแม่ทัพ เล่ห์กลมันจะมหาศาล พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ มันละเอียดเข้าไป ละเอียดเพราะอะไร เพราะเป็นมหาสติ-มหาปัญญา

เพราะเราลี้มลุกคลุกคลานมาตั้งแต่แรก ขณะที่เราลี้มลุกคลุกคลานมา เราปฏิบัติขึ้นมา จับจุด พอยืนตัวได้แล้วก็ยังเซซวนตลอดเวลา จนขนาดที่ว่าทำด้วยความมั่นคง ที่นี้ความมั่นคง สิ่งที่ว่ากามราคะ ครูบาอาจารย์ท่านบอกว่าเป็นน้ำป่า น้ำที่รุนแรง สิ่งที่รุนแรง รุนแรงในการปฏิบัติ นะ รุนแรงระหว่างการปฏิบัติในหัวใจ ระหว่างกิเลสกับธรรมที่มันเผชิญหน้าต่อกันนี้รุนแรงมาก

ที่นี้การรุนแรงมาก ครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติมาจนมีคุณธรรมอย่างนี้ ท่านจะเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาทั้งวันทั้งคืนอยู่ของท่านองค์เดียว ท่านจะหลีกเร้น หลีกเร้นไม่ใช่หลีกเร้นประชดประชันใคร หลีกเร้นเพราะในใจมันกำลังประหัดประหารกันระหว่างกิเลสกับธรรมที่มันต่อสู้กัน มหาสติ-มหาปัญญาต่อสู้กับกิเลสไป ต่อสู้กับพญามารที่มันใช้จอมทัพเข้ามาเพื่อครอบงำจิตใจดวงนี้ใจ จิตใจดวงที่ว่าเป็นของเราๆ จิตใจที่เวียนวายตายเกิดที่เราหาใครก็ไม่เจอ เวลาปฏิบัติลี้มลุกคลุกคลาน “ผู้มีราตรีเดียว” จิตสงบก็ว่า “มีราตรีเดียว มันไม่มีอะไรอีกแล้ว ไม่มีอะไรอีกแล้ว” เวลาปฏิบัติไป มันเผชิญหน้ามหาศาล

พิจารณาซ้ำพิจารณาซากชิ้นมาด้วยมหาสติ-มหาปัญญา รุนแรงมาก รุนแรงขนาดไหน พักแล้วปฏิบัติ พักแล้วพยายามต่อสู้กับมัน มันจะปล่อยวางแล้วขนาดไหน รื้อค้นตลอด เล่ห์กลของมัน เล่ห์เหลี่ยมของจอมทัพร้ายกาจนัก ร้ายกาจกับใคร? ร้ายกาจกลางหัวใจ เวลาปัญญามันเกิดขึ้น มันก็ว่าสิ่งนี้ดีงาม เวลามันปล่อยวางขึ้นไปก็คิดว่าสิ่งนี้สุดยอด เวลามันจะปล่อยมันก็ล่อลวงนะว่า “ควรจะปล่อยอย่างนี้ ควรจะทำอย่างนี้” เรามัชฌิมาปฏิบัติที่ไม่สมดุลสักที ปล่อยขนาดไหน ปล่อยแล้วมันเดี๋ยวก็พลิกแพลงกลับมา เพราะระหว่างกิเลสกับธรรม มันพยายามเอาตัวรอดอย่างเดียว มันจะทำให้เราเสื่อมถอย

แต่เพราะเราได้ประพฤติปฏิบัติมา เราได้มีแนวทางมา เรามีครูบาอาจารย์เป็นคติเป็นแบบอย่าง เห็นไหม มรรค ๔ ผล ๔ เราปฏิบัติ สิ่งที่ผ่านมามันแค่ปฏิบัติมามันแค่ ๒ ขั้นตอน เวลาทำต่อเรื่อยๆ ไป จนถึงที่สุดมันเข้าไปทำลายกลางหัวใจนะ เข้าไปทำลายกลางหัวใจเพราะมันละเอียดลึกซึ้งไง ละเอียดยังไง ละเอียดยังไง

สิ่งที่เราทำมา เปลือกสัมผัส เนื้อสัมผัส ใจกลางของสัมผัส ความละเอียดเข้าไป ปอกสัมผัสมันมีหลายชั้นหลายชั้น เวลาเข้าไป เราจะทำเข้าไป พิจารณาเข้าไปถึงที่สุดแล้วเวลามันขาด มันสะเทือนเลื่อนลั่นกลางหัวใจเลย เพราะมันจะไม่เกิดบนกามราคะ

กามราคะนี้เทวดาลงมาไง เทเวดายังเสพกามกันอยู่ไง มันสะเทือนเลื่อนลั่นเลย สะเทือนเลื่อนลั่นกลางหัวใจ เพราะอะไร เพราะหัวใจมันเป็นตัวเกิด ก็ปฏิสนธิจิต ภาวาสวะ ภพ ที่ว่าหนึ่งเดียว ที่ว่าเป็นนามธรรมที่ไม่มีใครเคยรู้เคยเห็นมัน แต่เราเป็นคนทำเอง แล้วมันเกิดขึ้นมาต่อหน้าต่อสายตาของธรรมที่เกิดขึ้นกับใจ เวลามันทำลายแล้วว่างหมดเลย เราพิสูจน์กันไป ตรวจสอบต่อเนื่องไป แล้วมันยังจับเศษส่วนของมันได้ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันก็ปล่อยๆ ปล่อยก็คิดว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม... ไม่ใช่ มันปล่อย ปล่อยเพราะว่าเราเก็บเศษเก็บสิ่งที่มันคาใจออก

ถ้าเก็บสิ่งที่คาใจออก ละเอียดยังไง ละเอียดยังไงก็หมดเลย จับสิ่งใดไม่ได้เลย ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ สิ่งที่ว่า “ผู้มีราตรีเดียว เพราะมันไม่มีสิ่งใดแล้ว มันเป็นผู้มีราตรีเดียว”... ไม่ใช่ ไม่ใช่ เพราะว่าถ้าดับขันธที่นี้ไปเกิดบนพรหม อิกภพชาติหนึ่ง ราตรีได้อย่างไร มันมีอนาคตไง เพราะมันเกิดได้ มันยังมีภาวาสวะ มันมีภพ มันมีจิต มันต้องไป แล้วมันราตรีเดียวได้อย่างไรละ ชาติหนึ่ง ราตรีเดียวได้อย่างไร อายุของพรหมมันยาวไกลขนาดไหน ถ้ามีสติมีปัญญานะ มันจะทำความสงบให้มากขึ้น

พอสงบมากขึ้นมันจะละเอียดมากขึ้น ละเอียดเพราะมันจะเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ไง มันจะเป็นปัญญาญาณ ถ้ามีปัญญาญาณ อรหัตตมรรค มีอรหัตตมรรคมันถึงจับภวาสวะ จับภพได้ จับภพได้ก็จับจิตเดิมแท้ได้ จับจิตเดิมแท้ ภวาสวะ ตัวภพ ตัวภพเกิดบนพรหม ละเอียดขนาดไหนมันก็มีแต่ละเอียดขนาดไหนก็ต้องสติปัญญาที่ละเอียดลึกซึ้งขนาดนั้นมันถึงจะจับกันได้ ถ้ามันจับได้แล้วพิจารณาโดยความละเอียดนะ

การพิจารณาตั้งแต่เริ่มต้นมาจนเป็นน้ำป่าขนาดที่ว่ามีสมาธิเป็นพื้นฐานแล้วต้องมีปัญญามันเป็นปัญญาสังขาร มันเป็นปัญญาในขั้น แต่เวลาขั้นไม่ใช่จิต เวลาจิตมันเป็นเฉพาะจิต จิตไม่ใช่ขั้น ขั้นไม่ใช่จิต เวลาจิตของมันละเอียดขึ้นไปแล้วเป็นพลังงาน เป็นพลังงานคือมันเป็นจิตเดิมแท้

“จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่มองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่ผู้ข้ามพ้นกิเลส”

จิตเดิมแท้ที่ส่องใสๆ ถ้าส่องใสมันไม่ใช่ขั้นนะ แล้วมันจะเกิดปัญญาอย่างไรละ

ปัญญาในตัวของมันเองนะ ปัญญาในตัวมันเอง ปัญญาญาณ ญาณหยั่งรู้มันเป็นญาณ ไม่ใช่ความคิด แล้วทำอย่างไรละ

มันถึงมีครูบาอาจารย์ แล้วครูบาอาจารย์ท่านจะรู้ของท่าน แต่ของเรา เราปฏิบัติแล้วเราก็จินตนาการคาดหมาย พยายามจะขโมยของพระพุทธเจ้ามา แล้วพยายามจะไปขโมยของครูบาอาจารย์มาเป็นสมบัติของเราด้วย มันก็เลยเป็นผู้ที่มีราตรีซับซ้อน เพราะราตรีในจิตนี้มันก็เวียนว่ายตายเกิดอยู่แล้ว ยังไปขโมยมาให้มันเป็นการทุจริตในการปฏิบัติอีก ซับซ้อนเข้าไป

แต่ถ้าทำจริงของเรามันจะละเอียดลึกซึ้งขึ้นมา มันจะเห็นชัดของมัน จะชัดเจนขึ้นมา เวลาอรหัตตมรรคเข้าไปจับ จับสิ่งนี้ได้ การจับมันเป็นนุติภาวะที่สูงส่งมาก เพราะว่าถ้าครูบาอาจารย์ที่ท่านพอปล่อยวางหมดแล้ว มันจะไม่หันกลับ ไม่มีพลังงานชนิดใดย้อนกลับเข้ามาสู่ตัวมันเอง พลังงานทุกชนิดต้องคลายตัวออก พลังงานทุกชนิดต้องส่งออก พลังงานที่จะย้อนกลับไม่มี แต่เพราะมันเป็นอรหัตตมรรค คำว่า “อรหัตตมรรค” เป็นมรรคใด มรรคอันละเอียด มันมีกำลังขึ้นมา มันจะย้อนกลับ ถ้าย้อนกลับ มันก็จับตัวมันได้ ถ้าย้อนกลับจับตัวมันได้ แล้วเอาปัญญาสิ่งใดจะไปผูกคู่ล่ะ

มันตั้งให้สมดุล พอสมดุลขึ้นมามันเข้าไปสู่ตัวมันเอง แล้วจะทำลายภวาสวะ ทำลายภพ ปฏิสนธิจิต ภพ ภวาสวะ สิ่งที่จะไปเกิดบนพรหม เห็นใหม่ เพราะทำลายจบสิ้น เพราะไม่มีภพ ไม่มีภวาสวะ ไม่มีภพ ไม่มีสิ่งต่างๆ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ นิพพานนั้นคือผู้มีราตรีเดียว เพราะไม่มีภพ ไม่มีสถานที่ ไม่มีการเวียนว่าย ไม่มีการเคลื่อนไหว ไม่มีทั้งการไปและไม่มีการมา มันอยู่ของมันอย่างนั้น ถึงว่า ภารา หเว ปรลจกขุขุชา ชันชเป็นภาระ มีสิ่งที่อยู่อย่างนั้น

สิ่งที่ทำลายๆ มา ทำลายอวิชชา ทำลายกิเลส ไม่ได้ทำลายขันธ ไม่ได้ทำลายสิ่งใดทั้งสิ้น ยิ่งทำลายยิ่งสะอาดยิ่งบริสุทธิ์ ยิ่งทำลาย ชีวิตยิ่งฟ่องแผ้ว ชีวิตนี้ยิ่งสมดุล ชีวิตนี้ยิ่งมีคุณค่า มีคุณค่าไว้ทำไม

มีคุณค่าไว้เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา อีก ๔๕ ปีนั้นคือการแสดงธรรมร้อยสัตว์ขนสัตว์ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานไปแล้ว เวลาครูบาอาจารย์ปฏิบัติไปแล้ว สิ่งที่มีอยู่ก็คือมีอยู่ ผู้ที่มีวุฒิภาวะเสมอกัน ผู้ที่มีวุฒิภาวะเหมือนกันมันถึงกันได้ด้วยความเสมอกัน

อาหาร ๔ มโนสัญเจตนาหาร ความถึงกันได้ ความเป็นไปได้ คนที่มีวุฒิภาวะเหมือนกัน ชอบเหมือนกันก็อยู่ในสังคมเดียวกัน คนที่มีวุฒิภาวะสูงส่งขึ้นมาเขาอยู่ในความสูงส่งของเขา เห็นใหม่ ผู้ที่มีราตรีเดียว

ผู้ที่มีราตรีเดียวมันต้องมีการรื้อค้น มันต้องมีการกระทำ มันต้องมีการสำรวจ มันต้องมีการประทัดประหารขึ้นมามันถึงจะมีราตรีเดียว เพราะได้ทำลายกิเลสอวิชชา ทำลายทุกๆ อย่าง เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เราเป็นไก่ตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา” เอวัง